

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра туристичного та готельно-ресторанного бізнесу

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
к.е.н., доцент Давиденко І.В.
“ ____ ” _____ 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 241 «Готельно-ресторанна справа»
за освітньою програмою «Економіка та організація
готельно-ресторанної справи»
на тему:

Шляхи розвитку рекреаційних послуг закладів сфери гостинності
(на прикладі студентського табору «Економіст»)

Виконавець

студент ФМЕ

Романенко Анатолій Володимирович
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник

к.е.н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Нездоймінов С.Г.

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. Науково - теоретичні аспекти організації рекреаційної діяльності	7
1.1. Теоретичні та правові засади організації рекреаційної діяльності у закладах гостинності	7
1.2. Сучасний стан ринку рекреаційних послуг та перспективи їх розвитку в умовах повоєнного відновлення	14
РОЗДІЛ 2. Аналіз господарської діяльності студентського табору «Економіст»	21
2.1. Загальна характеристика діяльності СТ «Економіст»	21
2.2. Аналіз організаційної структури управління та господарської діяльності СТ «Економіст»	30
2.3. Дослідження конкурентоспроможності рекреаційних послуг у студентському таборі «Економіст»	40
РОЗДІЛ 3. Формування заходів розвитку рекреаційних послуг у студентському таборі «Економіст»	46
3.1. Обґрунтування заходів щодо розвитку спортивно-оздоровчих послуг табору	46
3.2. Заходи вдосконалення послуг спортивно-оздоровчої рекреації в студентському таборі «Економіст»	53
ВИСНОВКИ	60
Список використаних джерел.....	62

АНОТАЦІЯ

Романенко А. В. «Шляхи розвитку рекреаційних послуг закладів сфери гостинності (на прикладі студентського табору «Економіст»»).

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 241 «Готельно-ресторанна справа» за освітньою програмою «Економіка та організація готельно-ресторанної справи». – Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2024.

Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел.

У роботі розглядаються науково-теоретичні та практичні підходи щодо удосконалення рекреаційних послуг в закладах сфери гостинності. Надано загальну характеристику студентського табору «Економіст», проведено аналіз господарської діяльності, оцінювання конкурентоспроможності рекреаційних послуг. Розроблено та обґрунтовано пропозиції щодо вдосконалення обслуговування споживачів рекреаційних послуг в таборі «Економіст», підвищення менеджменту рекреаційної діяльності закладу гостинності. Проведено економічне обґрунтування щодо доцільності придбання спортивного обладнання для підвищення рівня якості спортивно-оздоровчих послуг у студентському таборі «Економіст».

Ключові слова: спеціалізовані заклади розміщення, сфера гостинності, рекреаційні послуги, спортивно-оздоровчі послуги, рекреаційні ресурси.

ANNOTATION

A. V. Romanenko "Ways of development of recreational services of hospitality establishments (on the example of the Economist student camp)".

Qualification work for obtaining a bachelor's degree in specialty 241 "Hotel and restaurant business" under the educational program "Economics and organization of hotel and restaurant business". – Odesa National University of Economics. - Odesa, 2024.

The qualification work consists of an introduction, three sections, conclusions, and a list of used sources.

The paper examines scientific-theoretical and practical approaches to improving recreational services in hospitality establishments. A general description of the student camp "Economist" was given, an analysis of economic activity, an assessment of the competitiveness of recreational services was carried out. Proposals for improving the service to consumers of recreational services in the "Economist" camp, improving the management of recreational activities of the hospitality establishment have been developed and substantiated. An economic justification was conducted regarding the feasibility of purchasing sports equipment to improve the quality of sports and health services at the Economist student camp.

Keywords: specialized accommodation facilities, hospitality, recreational services, sports and recreation services, recreational resources.

ВСТУП

Актуальність теми. Сфера рекреаційних послуг стрімко набирає обертів розвитку на міжнародному ринку готельної індустрії та значно впливає на економіку курортних територій, обумовлює конкуренцію закладів гостинності в світі та в Україні. В умовах повоєнного відновлення інфраструктури Причорноморських рекреаційних територій, подолання негативних соціально-економічних наслідків війни, необхідним є розробка заходів удосконалення рекреаційного менеджменту, оздоровче-психологічної реабілітації споживачів послуг, розширення асортименту рекреаційних послуг, маркетингової політики комунікацій та діджиталізації сфери обслуговування. Однією із найбільш актуальних проблем прикладного характеру стає впровадження програмних заходів реабілітації військових та місцевого населення, проведення спортивних, оздоровчих процедур за індивідуальною програмою. Потребує вдосконалення організаційно-економічний механізм менеджменту спортивно-оздоровчої діяльності та спеціалізації курортних закладів розміщування. А також створення умов для збільшення потоку туристів, оздоровлення громадян, модернізації рекреаційної інфраструктури в регіонах, раціонального використання природно-рекреаційних ресурсів, що сприятиме збільшенню обсягу податкових надходжень до бюджетів усіх рівнів. Необхідно сформувати системні організаційно-економічні заходи розвитку рекреаційних послуг закладів гостинності державної, комунальної та приватної власності, підвищити рівні управління та соціальної відповідальності бізнесу спеціалізованих закладів гостинності.

Важливість та актуальність зазначених проблем вимагають проведення сучасних досліджень та розробки заходів, які сприяють удосконаленню організації надання рекреаційних послуг, ринковому механізму розвитку спеціалізованих закладів розміщення сфери готельного господарства, що і визначило вибір теми та актуальність кваліфікаційної роботи.

Мета даної роботи – визначити шляхи удосконалення рекреаційних послуг в закладах розміщення сфери готельного господарства.

Об'єктом дослідження є процеси організації обслуговування споживачів рекреаційних послуг в готельному господарстві.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних і практичних положень щодо удосконалення організації надання рекреаційних послуг в закладах сфери гостинності.

Завдання дослідження:

- розглянути теоретичні та правові засади організації рекреаційної діяльності у закладах гостинності;
- проаналізувати стан ринку рекреаційних послуг та перспективи їх розвитку в умовах повоєнного відновлення;
- надати загальну характеристику діяльності СТ «Економіст»;
- провести аналіз організаційної структури управління та господарської діяльності СТ «Економіст»;
- провести дослідження конкурентоспроможності рекреаційних послуг СТ «Економіст»;
- обґрунтувати заходи щодо розвитку спортивно-оздоровчих послуг табору;
- запропонувати заходи вдосконалення послуг спортивно-оздоровчої рекреації в студентському таборі «Економіст».

В кваліфікаційній роботі було використано методи аналізу, синтезу, систематизації, узагальнення, формалізації, спостереження, методи статистичного та економічного аналізу, розрахунків рентабельності інвестицій. Для обробки даних були використані комп'ютерні програми Microsoft Office, Excel, Microsoft Word.

Інформаційною базою кваліфікаційної роботи є закони України, Укази Президента України, Постанови Уряду України, інші нормативно-правові акти, інструктивні та методичні матеріали щодо сфери готельного господарства. В роботі використовувалися матеріали наукових монографій, інформаційні матеріали науково-практичних конференцій і семінарів,

періодичних видань, збірники та довідники служби державної статистики, тематична довідкова література, галузева інформація, інформаційні ресурси мережі Інтернет, дані управлінського обліку, фінансова звітність СТ «Економіст».

Практичне значення результатів, які одержані в результаті дослідження, полягають у можливості використання запропонованих заходів щодо вдосконалення організації надання рекреаційних послуг споживачам у СТ «Економіст».

Окремі результати дослідження були представлені у тезах доповіді «Сучасні проблеми рекреаційного менеджменту», надрукованих у матеріалах VII Всеукраїнській науково-практичній Інтернет - конференції «Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством», яка відбулась 28-29 березня 2024 року.

Структура роботи складається зі вступу, трьох розділів, в кожному з яких висвітлюється тема та завдання даної роботи, висновків, списку використаних джерел та додатків. Кваліфікаційна робота містить 65 сторінок, 18 таблиць, 15 рисунків, список використаних джерел з 43 найменувань.

РОЗДІЛ 1. НАУКОВО - ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ РЕКРЕАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. Теоретичні та правові засади організації рекреаційної діяльності у закладах гостинності

Рекреаційні заклади розміщення сфери гостинності складають матеріально-технічну базу інфраструктури туристичних та курортних DESTINATION та є одним з основних чинників приваблення туристів в регіонах певної рекреаційної спеціалізації.

Організація діяльності закладів гостинності спрямовано на надання комплексу рекреаційних послуг споживачам. Послуги з розміщування та харчування, додаткові послуги, що надають заклади гостинності сезонного типу відносяться одночасно до готельних та рекреаційних послуг.

Подальший розвиток рекреаційної діяльності, науковці розглядають як систему взаємозв'язків між основними суб'єктами ринкової діяльності, споживачами послуг, виконавчими органами територіальних громад, що реалізують державну політику в галузі туризму та рекреації, визначають напрями розвитку потенціалу ринку туристично-рекреаційних послуг [1; 3].

Незважаючи на те, що державна політика розвитку рекреаційних територій в умовах децентралізації спрямовано на вирішення найбільш актуальних соціально-економічних проблем, її безпосередній вплив на розвиток галузі є незначним через відсутність належного фінансування та програмних заходів розвитку сфери рекреації [1]. Це обумовлює підвищення ролі територіальних органів місцевого самоврядування та суб'єктів господарювання, що надають рекреаційні послуги.

Нормативно-правовим актом України «Про затвердження Положення про рекреаційну діяльність у межах територій та об'єктів природно - заповідного фонду» від 26 липня 2022 року № 256 визначено основні поняття, які надають підґрунтя суб'єктам щодо організації рекреаційної

діяльності та проведення досліджень у цієї сфери. Основні визначення, що закріплені у цьому документі наведено у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Нормативно-правове визначення основних категорій сфери
рекреаційної діяльності

Категорія	Визначення
Рекреант	Фізична особа, яка тимчасово перебуває в межах території або об'єкта ПЗФ і відновлює свої розумові, духовні та фізичні сили.
Рекреаційна ділянка	Спеціально відведена ділянка в межах території та об'єкта ПЗФ, облаштовану елементами рекреаційної інфраструктури для відпочинку та задоволення особистих потреб рекреантів.
Рекреаційна діяльність	Діяльність, що здійснюється з метою відновлення розумових, духовних і фізичних сил людей шляхом створення умов для їх загальнооздоровчого і пізнавального відпочинку.
Рекреаційна інфраструктура	Сукупність елементів облаштування і засобів організації для здійснення рекреаційної діяльності; елементи рекреаційної інфраструктури можуть бути віднесені до таких типів призначення: торговельного, побутового, соціально-культурного чи іншого призначення.
Рекреаційна послуга	Послуга яка відповідає споживчим властивостям і собівартості, що надається з метою задоволення потреб рекреантів.
Рекреаційні ресурси	Об'єкти, явища і процеси природного та антропогенного походження, які можуть бути використані для організації рекреаційної діяльності.

Джерело: складено та доповнено за [2]

Нормативно-правовими актами визначено, що основними видами рекреаційної діяльності являються: організація оздоровлення, відпочинку, любительського та спортивного рибальства, різних видів туризму: дитячого,

молодіжного, сімейного, для осіб похилого віку, для осіб з інвалідністю, культурно-пізнавального, лікувально-оздоровчого, спортивного, релігійного, екологічного (зеленого), сільського, підводного, гірського, пригодницького, автомобільного, самодіяльного [2].

У монографічному дослідженні науковців ОНЕУ, визначається, що функціонування сфери рекреаційних послуг безпосередньо залежить від рівня витрат споживачів, вони є джерелом податкових надходжень до місцевих бюджетів. Сучасні рекреаційні заклади розміщення діють у конкурентному середовищі, впроваджують маркетингові технології приваблення клієнтів, стимулюють витрати на придбання ними додаткових послуг, пропонуючи широкий асортимент заходів спортивно-оздоровчої спеціалізації, що надає підприємствам додатковий прибуток [3, с. 104].

В умовах військового стану готельний бізнес зіткнувся з економічними викликами, а в період подолання наслідків російської агресії на території України, важливим стає відновлення бізнесу на засадах соціальної відповідальності. Війна в Україні стала каталізатором для прискорення процесів соціальної відповідальності в суспільстві. Огляд публікацій свідчить, що суб'єкти готельно-ресторанного бізнесу з початку війни у своїх приміщеннях створюють волонтерські штаби, склади з гуманітарною допомогою, надають харчування захисникам в багатьох містах України.

Так, наприклад, Premier Hotel Palazzo у Полтаві надав безкоштовне проживання та харчування біженцям з Харкова, а Premier Hotel Dnister у Львові виділив частину номерного фонду для безкоштовного розміщення біженців та перетворив один з конференц-залів на безкоштовний хостел [4]. Нещодавно українські готелі розпочали акцію «Відвідай Україну в майбутньому», спрямовану на підтримку індустрії гостинності, яка бере участь у забезпеченні тилу військових дій та несе значні фінансові витрати з початку війни [5].

За визначеннями науковців, ринкові суб'єкти рекреаційної діяльності охоплюють сукупність підприємств гостинності, що надають послуги з

розміщення, харчування, додаткових і суміжних послуг для задоволення рекреаційних потреб споживачів та отримання прибутку [6; 7; 8].

Державне агентство розвитку туризму України визначає, що кризові явища у суспільстві, які пов'язано з повномасштабною війною, вплинули на бюджетні надходження від готельного сектору. Так за його даними у 2023 році податкові надходження від туристичної галузі України вийшли на довоєнний рівень, перераховано до бюджету України у 2023 році платежів на 32% більше в порівнянні з 2022.

Але кількість платників податків у 2023 році в порівнянні з 2022 роком знизилась на 9%. Кількість юридичних осіб зменшилась на 22%, а фізичних – на 5%. В порівнянні з 2021 роком загальне скорочення склало 25%. Кількість юридичних осіб зменшилася на 33%, а фізичних – на 22%.

Від діяльності готелів надійшла найбільша частка надходжень до держбюджету за минулий рік – 64 % від готелів – 1 млрд 303 млн 623 тис. грн. Ця сума більша майже вдвічі в порівнянні з платежами до бюджету в 2022 році (898 млн 381 тис. грн) і майже дорівнює видаткам які були сплачена готелями у 2021 році (1 млрд 288 млн 616 тис. грн).

Спостерігається незначний приріст податків у 2023 році с у сфері діяльності туристичних баз та дитячих таборів відпочинку. Ці засоби розміщування перерахували до бюджету 145,868 млн грн. податку проти 141,164 млн за 2022 рік. У 2021 році цими засобами розміщення було сплачено 328, 215 млн грн.

Треба відзначити, що є позитивна динаміка сплачених податків від діяльності кемпінгів та стоянок для житлових автофургонів в порівняння з 2022 роком, надходження зросли майже удвічі, склавши 2,914 млн грн проти 1,590 млн грн. В порівнянні з 2021 роком, податки від діяльності цих суб'єктів господарювання зросли майже на чверть – 2,374 млн грн. (див. рис. 1.4) [9].

Аналіз даних свідчить, що незважаючи на військові виклики, у 2023 році підприємці галузі гостинності продовжували здійснювати господарську діяльність з надання послуг споживачам.

ПОДАТКИ ЗА 2023 РІК

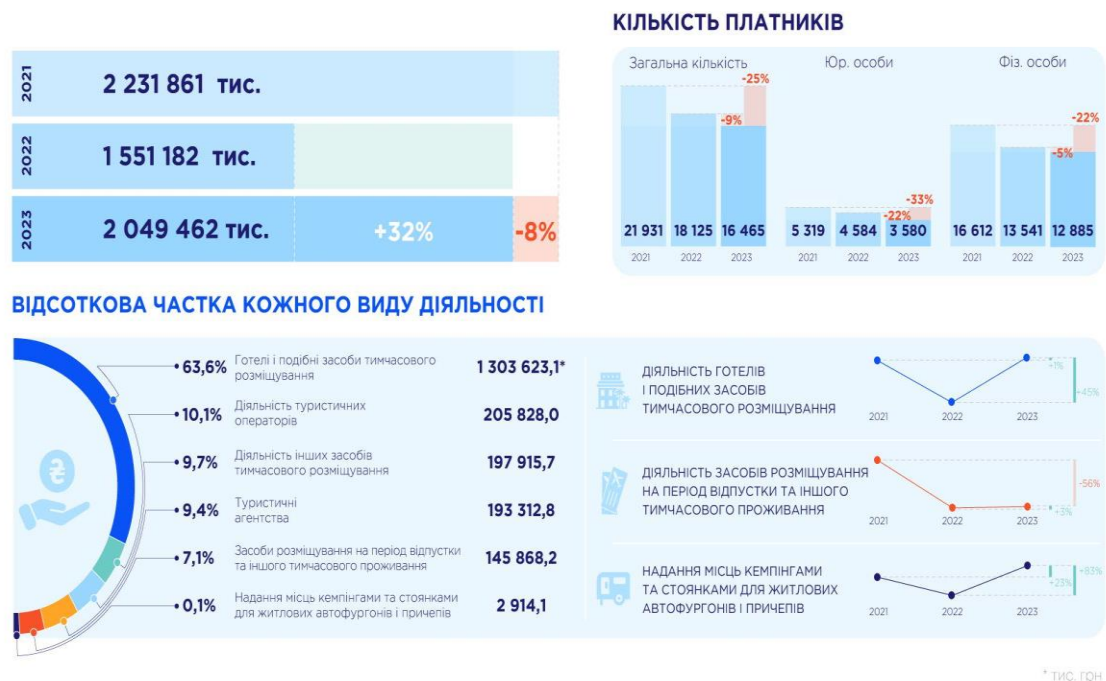

Рис. 1.4. Обсяги податкових надходжень за видами діяльності у сфері туризму та гостинності за 2021 - 2023 роки

Наведено автором за [9]

В дослідженнях науковців звертається увага на модернізацію виробничого процесу, щоб рекреаційний заклад розміщення споживав менше енергії та виробляв менше відходів, що надає йому змогу стати екологічним підприємством та водночас знизити витрати на енергію та матеріали. Рекреаційні підприємства можуть діяти різними способами, наприклад, брати участь у благодійних заходах відновлення зеленого ландшафту, впроваджувати «зелені стандарти» гостинності. Світовий досвід доводить, що споживачі більш охоче замовляють послуги у соціально відповідальних готелів та ресторанів, що, в свою чергу, впливає на їх прибутковість [10; 11; 12]. На думку дослідників, екологічне чисте виробництво рекреаційних та готельних послуг забезпечує сталий розвиток території та екологізації діяльності суб'єктів рекреаційного природокористування щодо природоохоронної господарської діяльності регіональних закладів сфери готельно-ресторанного бізнесу [13].

В наукових дослідженнях з проблем організації рекреаційної діяльності звертається увага на проблеми, що потребують вирішення як на рині держави так і регіональному, підприємницькому рівнях, які наведено нами на рис.1.2.

Рис. 1.4. Основні проблеми організації рекреаційної діяльності

Наведено та доповнено автором за [1]

Український науковець В. Гетьман відмічає, що в державі, за різними даними, площа земель, придатних для рекреаційного використання, становить від 8 млн га до майже 20 млн га або від 13% до майже третини території країни. Він звертає увагу на організацію культурно-розважального відпочинку та рекреаційної діяльності на природно-заповідних територіях, не порушуючи нормоване допустиме рекреаційне навантаження [14].

Аналізуючи вимоги ДСТУ 4268:2003 зазначимо, що організацією рекреаційної діяльністю займаються також спеціалізовані засоби розміщування, які можуть бути безприбутковими, мають єдине керівництво, надають мінімум готельних послуг, не обов'язково складаються з номерного фонду. А також виконують ще яку-небудь функцію, наприклад, оздоровлювання, надання екскурсійних, анімаційних послуг. Підприємства сфери гостинності

зобов'язані дотримуватися вимог діючого законодавства України, державних стандартів та умов рекреаційного обслуговування за функціональними типами закладів. Організаційно-правові вимоги щодо провадження рекреаційної діяльності засобами розміщення наведено у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Організаційно-правові вимоги щодо організації рекреаційної діяльності в колективних закладах розміщення в Україні

Критерії	Сутність вимог
Загальна кількість місць для організації розмішування	30 місць та більше для закладу
Розрахунки за обслуговування	Оплата за встановленими власником тарифами на послуги
Державна реєстрація як СПД	Юридична або фізична особа-підприємець
Організаційні вимоги щодо провадження рекреаційної діяльності засобами розміщення	Затверджений власником перелік послуг, їх вартості та умов отримання
	Правила надання основних та додаткових послуг засобом розміщення
	Інформація про органи, що забезпечують захист прав споживачів
Податкова звітність	Згідно встановленої групи платника податків за видами економічної діяльності
Статистична звітність	Відповідно для певного виду діяльності (облік за формами 1-КЗР, 1-послуги)
Державна категоризація	Відповідно до вимог державних стандартів, для готелів - зіркова категорія
Відповідальність за достовірність інформації та якість послуг	Відповідно до вимог державного законодавства та внутрішніх положень закладу

Джерело: складено за [15]

1.2. Сучасний стан ринку рекреаційних послуг та перспективи їх розвитку в умовах повоєнного відновлення

На світовому ринку рекреаційних послуг, після глобальної пандемії прискорився процес відновлення туристичної мобільності на локальних та міжнародних напрямках курортної та рекреаційної спеціалізації, дестинацій, які вже мають сучасну розвинену індустрію гостинності.

Важливо визначити, хто є споживачами рекреаційних послуг на ринку туристично-рекреаційних послуг. Дослідники визначають, що споживачами послуг є певна сукупність громадян, які здійснюють рекреаційну діяльність з відповідною метою у межах регіону чи країни на спеціально відведених місцевостях, використовуючи при цьому природні рекреаційні ресурси і умови. У світовій індустрії туризму, цих споживачів відносять до категорії відвідувачів. У той же час для отримання статистичних даних стосовно рекреаційної діяльності, яка ними здійснюється, доцільно розмежувати відвідувачів на туристів та рекреантів і одноденних відвідувачів. Як правило одноденні відвідувачі із усіх видів рекреаційної діяльності вибирають відпочинок, розваги, екскурсії, гастрономію. Використання і споживання ними природних рекреаційних ресурсів з лікувальною і оздоровчою метою є дуже незначним, тому для дослідження стану ринку рекреаційних послуг, дослідники рекомендують їх прирівнювати до туристів [16].

Науковці звертають увагу на відсутність державних заходів щодо підтримки розвитку форм оздоровчої рекреації та соціального туризму в Україні. Постійно зростають тарифи на рекреаційні послуги, має місце недостатнє фінансування відомчих та муніципальних рекреаційних закладів. «У результаті цього потреба громадян у відпочинку є найменш задоволеною, все це спричинює й інші проблеми, пов'язані із збереженням здоров'я та профілактикою захворювань населення, зниженням життєвої активності у людей, раціональним використанням вільного часу та послабленням міжособистісних контактів» [17].

Для сегментації ринку рекреаційних послуг важливим є аналіз туристичних потоків за метою подорожей туристів: відпочинок, оздоровлення, лікування. На рис. 1.3 нами наведено розподіл рекреаційної діяльності туристів відповідно до мети та за функціональним призначенням.

Санаторно-курортна: відпочинок або лікування, медична реабілітація, профілактика захворювань, лікування за основним профілем захворювання		
Лікувально-оздоровча: профілактика захворювань, загальне оздоровлення організму, лікування окремих органів чи систем організму, повне лікування	Спортивно-оздоровча: відпочинок, пов'язаний із участю у спортивних змаганнях та заходах, оволодіння навичками дайвінгу тощо	Культурно-пізнавальна: відпочинок, пов'язаний із подорожами та відвідуванням культурно-історичних пам'яток, музеїв та туристичних локацій

Рис. 1.3. Розподіл рекреаційної діяльності туристів відповідно до мети та за функціональним призначенням

Джерело: складено та доповнено автором за [16]

Рекреаційна діяльність туристів викликана попитом на споживання не лише основних послуг, що надаються закладами сфери рекреації, але і товарів та послуг, що пропонуються туристичними операторами та турагентами та іншими суміжними галузями. Тому всю сукупність товарів і рекреаційних послуг відносять до туристично-рекреаційного споживання туристами та рекреантами для задоволення їх потреб.

Сучасні дослідження щодо стану розвитку ринку рекреаційних послуг свідчить про зростаючий попит на рекреаційні послуги. В Україні рекреаційні території мають значні перспективи, потужний природно-ресурсний потенціал та матеріально-технічну базу, а рекреаційна сфера має стати однією із пріоритетних сфер розвитку туристичної індустрії [18].

Для характеристики стану інфраструктурного забезпечення розвитку ринку рекреаційних послуг, важливими є статистичні показники

матеріально-технічної бази засобів розміщування в Україні, які є у відкритому доступі до 2020 року, до впливу глобальної пандемії та початку військової агресії РФ проти України, що наведено у таблиці 1.1 [19].

Таблиця 1.1.

Основні показники матеріально-технічної бази та стану діяльності
колективних засобів розміщування в Україні станом на 01.01. 2020 року

Показники	Усього	У тому числі	
		готелі та аналогічні засоби розміщування	інші засоби розміщування
Кількість колективних засобів розміщування, од	5335	3165	2170
Кількість місць у КЗР, од	370560	171721	19883
Кількість номерів у готелях та аналогічних засобах розміщування, од	83147	83147	х
Кількість осіб, що перебували у КЗР - усього	6960949	5494210	1466738
з них іноземців	959423	896173	63250
Кількість ночівель осіб у КЗР - усього, од	18459138	10422432	8036706
з них ночівель іноземців	2016623	1832197	184425
Юридичні особи, відокремлені підрозділи юридичних осіб			
Кількість колективних засобів розміщування, од	1626	792	834
Кількість місць у КЗР, од	186840	75667	111173
Кількість номерів у готелях та аналогічних засобах розміщування, од	39634	39634	х
Кількість осіб, що перебували у КЗР - усього	4604935	3693556	911379
з них іноземців	812722	795482	17240
Кількість ночівель осіб у КЗР - усього, од	12446841	7040927	5405914
з них ночівель іноземців	1687148	1607930	79218
Фізичні особи-підприємці (за оцінкою)			
Кількість колективних засобів розміщування, од	3709	2373	1336
Кількість місць у КЗР, од	183720	96054	87666
Кількість номерів у готелях та аналогічних засобах розміщування, од	43513	43513	х
Кількість осіб, що перебували у КЗР - усього	2356014	1800654	555359
з них іноземців	146701	100691	46010
Кількість ночівель осіб у КЗР - усього, од	6012297	3381505	2630792
з них ночівель іноземців	329475	224267	105207

Джерело: складено автором за [19]

Як бачимо з табл.1.1, за даними статистичної інформації в Україні, кількість підприємств готельного типу станом на 01.01.2020 року складає 5335 одиниць. Кількість місць розміщення дорівнює 370560 одиниць. Левова частка осіб, що перебували у КЗР належить до готелів та аналогічних засобів розміщування та складає 3693556 осіб, або 80,2% від загальної кількості. Кількість осіб, що перебували у колективних засобах розміщування власників фізичних осіб-підприємців складає - 2356014, або 51,1% від загальної кількості, що свідчить о зростаючому попиту на рекреаційні послуги власників цих закладів. Відметемо, що завдяки введенню нових готелів в регіонах держави, загалом кількість місць з 2015 по 2019 роки збільшилась на 39192 одиниці [20].

Територіальний розподіл підприємств готельного господарства України станом на 01.01. 2020 рік за регіонами вказує, що найбільша їх кількість припадає на Львівській регіон -106 одиниць, Київській регіон та місто Київ, що разом налічують - 145, Одеський регіон – 72, Закарпатській регіон – 49, Івано-Франківській регіон – 44, Харківській регіон – 38 (див. рис.1.4).

Ці області відрізняються найбільшою локалізацією готелів та аналогічних засобів розміщення, розвиненою туристичною інфраструктурою різного профілю за видами туризму: діловий туризм, культурно-пізнавальний, гірськолижні курорти, оздоровчий туризм. Всі вони мають привабливі рекреаційні ресурси, значну кількість штатних робітників, відносно високі показники місткості та завантаження, а також високий відсоток перебування іноземних туристів.

В період до військових дій, під впливом загострення конкуренції, в регіонах України поширилась діяльність готелів за категорійними ознаками, які надають певний асортимент основних та додаткових послуг. Найбільше таких готелів розташовано у Київській області - 57, Одеській області – 46, у Львівській області – 31 [20]. У 2023 р. готельна мережа Ribas відкрила 4 нових готеля та 1 глемпінг. Серед них: DIDUKH Eco-Hotel & SPA, WOL.07 by Ribas, Graal Resort (всі три — Буковель), глемпінг Mandra Lavandiia

(Одеська область), Radisson City Centre Odesa (Одеса), в якому Ribas Hotels Group виступає як керуючий партнер [23].

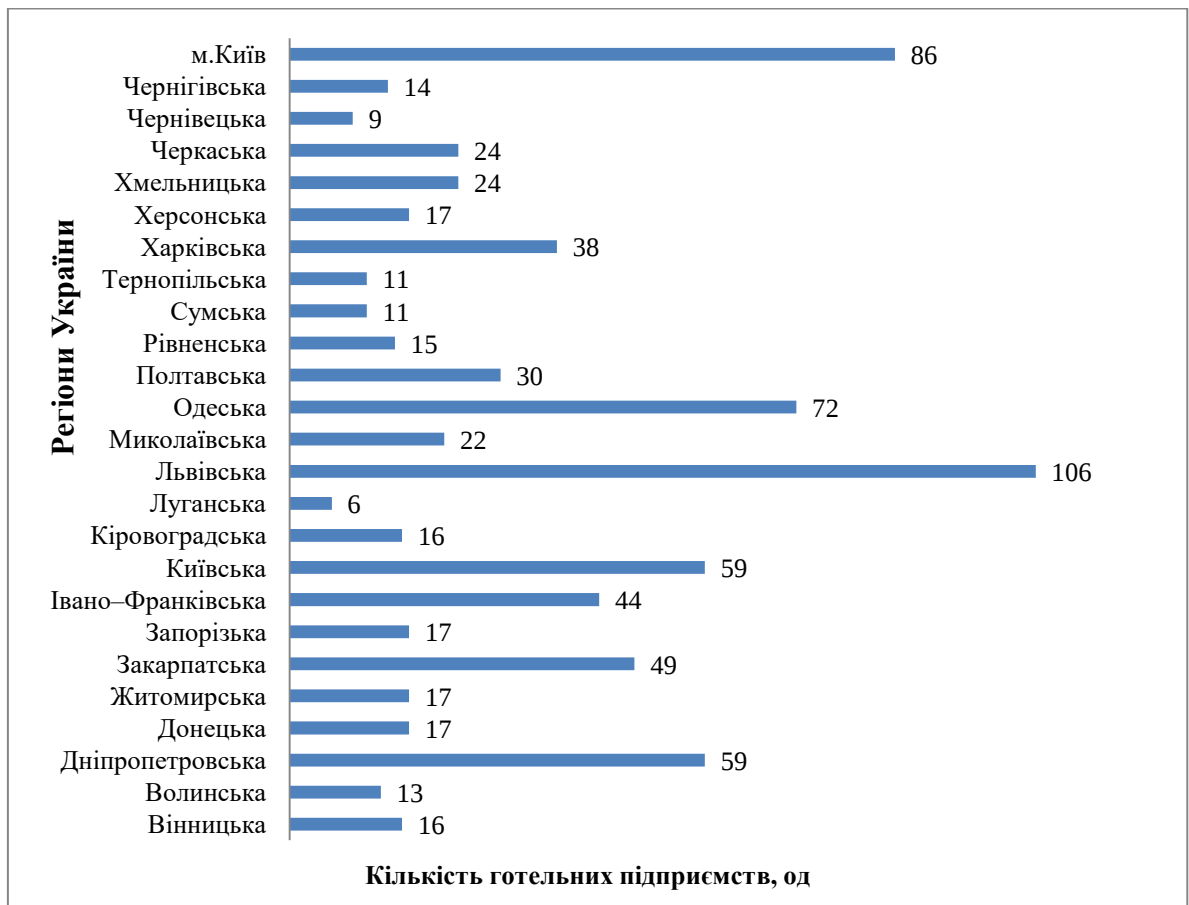

Рис. 1.4. Територіальний розподіл підприємств готельного господарства України станом на 01.01. 2020 рік

Джерело: наведено автором за [19]

Світова індустрія гостинності відчуває бурхливий розвиток регіональних альтернативних орендованих місць розміщення та приватних апартаментів. Наприклад, Airbnb є найбільшою платформою для туристів в пошуку розміщення в 2020 році, на якій представлено понад сім мільйонів об'єктів нерухомості по всьому світу. Дослідники відзначають, що бронювання рекреаційних послуг на платформі SE в сфері розміщення значно вплинуло на готельний сектор індустрії туризму, і у той же час привертають увагу на обмежені можливості рекреаційного навантаження на ресурси дестинацій, як наслідок сезонного руху туристів [21; 22].

Для рекреаційної спеціалізації закладів розміщування в Україні, доцільним є вивчення досвіду Румунії, де рекреаційні послуги розглядаються у рамках трьох секторів: лікувальний, профілактики та оздоровлення для широкого кола туристів, спорт та SPA-туризм [3, с. 119].

В період військового стану, за оперативними даними консалтингової групи HotelMatrix та фахівців Ribas Hotels, середнє завантаження готельних закладів України у 2023 році досягло 30,79%, що на 3,45% більше у порівнянні з 2022 роком, але на 15,37% менше по відношенню до 2021 року. Враховуючи безпеку розташування рекреаційних територій та місць відпочинку, аналітики відмічають, що заклади розміщення у зонах західного регіону (курорт Буковель та інші рекреаційні курорти Закарпаття) стали центром внутрішнього туризму 2023 року з одночасним зменшенням попиту на рекреаційні послуги на Півдні України.

За даними маркетологів групи Ribas Hotels, влітку кількість гостей в Буковелі збільшилася на 85%, а середньодобова вартість номерів (ADR) перевищила показники 2022 року на 140%. Заповнюваність в готелях міста Одеси впала практично на 20%, а за сегментом ділової клієнтури на 20,5%. Також скоротилась середня тривалість проживання туристів у готелях міста до 1,7 доби, а в літній сезон 2023 року відсоток скасування бронювання номерів досягнув 60% [23].

Отже, зростання попиту туристів на рекреаційні послуги у період повоєнного відновлення, активізує приватні інвестиції в будівництво та обладнання інфраструктури курортів, розвиток готельних та ресторанних ланцюгів, транспортну логістику, сувенірну продукцію, послуги туристично-інформаційних центрів тощо. Внаслідок активізується місцевий малий бізнес сфери гостинності, зростає інвестиційна привабливість рекреаційних територій та якість сервісу, знижується міграція населення, зростають податкові надходження до бюджетів територіальних громад [24].

Висновки до I розділу. Розглянувши науково-теоретичні аспекти рекреаційної діяльності, можна вважати її як систему взаємозв'язків між

суб'єктами рекреаційної діяльності, споживачами послуг, виконавчими органами територіальних громад, що реалізують державну політику в галузі туризму та рекреації, визначають напрями розвитку інфраструктури ринку рекреаційних послуг. Вплив державної політики на розвиток рекреаційних територій є незначним через відсутність належного фінансування та програмних заходів розвитку сфери рекреації. Це обумовлює підвищення ролі територіальних органів місцевого самоврядування щодо організації діяльності суб'єктів господарювання, які надають рекреаційні послуги в закладах розміщення на територіях громад.

Доведено, що рекреаційна діяльність туристів викликана попитом на споживання не лише основних послуг, що надаються закладами сфери рекреації, але і товарів та послуг, що пропонуються туристичними операторами, турагентами та іншими суміжними галузями. В умовах військового стану, готельний бізнес зіткнувся з соціальними та економічними викликами, а в період подолання наслідків російської агресії на території України, важливим стає відновлення бізнесу на засадах соціальної відповідальності.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТСЬКОГО ТАБОРУ «ЕКОНОМІСТ»

2.1. Загальна характеристика діяльності студентського табору

При розгляді соціальних та економічних проблем діяльності студентського табору, важливо визначити роль рекреаційно-туристичних ресурсів закладу розміщення в контексті економічних ресурсів діяльності суб'єкта господарювання, тому доцільним привести їх визначення за принципами UNWTO. Ця міжнародна організація рекомендує визначати туристичні ресурси як такі, що характеризують пропозицію туристичного продукту (природні й енергетичні багатства; інституційні, політичні, юридичні та адміністративні аспекти; різні блага та послуги, транспорт і устаткування, що складають специфіку інфраструктури туризму) та його попит (людський чинник, економічна і фінансова діяльність, соціальні аспекти) [25]. За поширеним визначенням науковців, рекреаційно-туристські ресурси – це об'єкти та явища природного, природно-антропогенного, соціального походження, що використовуються для туризму, лікування, оздоровлення та впливають на територіальну організацію рекреаційної діяльності

До складу ресурсної бази варто віднести площу, яку займає заклад розміщення під рекреаційну діяльність. За загальною методикою, необхідна площа щодо організації діяльності рекреаційного колективного закладу розміщування, визначається шляхом розрахунку максимальної місткості закладу. Так, для діяльності рекреаційного закладу при мінімальній місткості 120 місць необхідна площа становитиме до 10 га, а при максимальній місткості 500 місць необхідна площа під забудову та організації діяльності становитиме 50 га в умовах Причорномор'я України [26].

Для рекреаційного спеціалізованого закладу розміщування, яким є СТ «Економіст», наявність певної ресурсної бази вже забезпечує мінімальний рівень потреб для організації надання рекреаційних послуг та організації

видів рекреаційної діяльності відпочиваючих. Складові економічних ресурсів господарської діяльності табору «Економіст» наведено у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1.

Економічні ресурси діяльності студентського табору «Економіст»

№	Вид ресурсів	Значення
1	Інфраструктурні ресурси	Забезпечують рівень виробництва рекреаційних послуг та сервіс у студентському таборі, організацію проживання, харчування та дозвілля, необхідні умови для здійснення туристично-рекреаційної діяльності споживачів послуг.
2	Фінансові ресурси	Характеризують обсяг грошових коштів, які є в розпорядженні керівництва табору для здійснення господарської діяльності.
3	Інформаційні ресурси	Сучасні інформаційні технології, що забезпечують прийняття та реалізацію управлінських рішень шляхом збору, збереження, обробки й розповсюдження інформації про характер та умови організації діяльності.
4	Інвестиційні ресурси	Сукупні можливості власника СТ «Економіст» з інвестування інфраструктури.
5	Людські ресурси	Сукупність робітників з відповідною кваліфікацією до розробки послуг або підтримки сервісу.
6	Управлінські ресурси	Навички й компетенції керівництва щодо формування, організації та створення відповідних умов для функціонування табору.

Джерело: наведено автором за [27]

Рекреаційна діяльність закладу розміщування - студентського табору «Економіст» здійснюється з 1993 року. Географічне місце розташування - 60 км від міста Одеси та 27 км від міста Білгород-Дністровська у курортної зоні с. Кароліно – Бугаз Одеської області на Чорноморському узбережжі.

Офіційна адреса закладу розміщення: Одеська область, Білгород-Дністровський район, с. Кароліно-Бугаз, 23, Вокзальна, 24. В таблиці 2.2 наведено загальну характеристику студентського табору «Економіст».

Таблиця 2.2

Загальна характеристика студентського табору «Економіст»

Показники	Значення
Тип засобу розміщування	Спеціалізовані засоби розміщування
Категорія	Не встановлено
Кількість номерів	100
Загальна кількість місць	300
Кількість поверхів	Один 2 – х поверховий корпус та одноповерхові будиночки сезонного типу
Кількість та тип засобів ресторанного обслуговування у таборі	Одна їдальня та буфет
Розрахунковий час	о 12 годині
Засоби здійснення бронювання (e-mail, телефонний зв'язок, гарантійний лист тощо)	e-mail, телефонний зв'язок, бронювання з мобільного додатку

Джерело: складено автором за [28; 29]

Наведені дані вказують, що студентський табір «Економіст» має тип засобу розміщування – спеціалізований, категорія не встановлена. Студентський табір «Економіст» функціонує протягом активного сезону з травня по вересень. Експлуатаційні можливості табору складаються зі 100 номерів на 300 місць для розміщування споживачів рекреаційних послуг.

Для організації діяльності з надання рекреаційних послуг на території студентського табору «Економіст» знаходиться комплекс житлових приміщень, які складаються з дерев'яних будиночків, одноповерхових та двоповерхових сучасних корпусів із оснащеними кімнатами на 2, 3 та 4 особи, які одночасно можуть надати рекреаційні послуги 300 споживачам.

Рекреаційні послуги студентського табору «Економіст» складаються з трьох елементів:

- природні та купально-пляжні ресурси, які приваблюють споживачів і є основою будь-якої рекреаційної послуги;
- обладнання (номера засобу розміщення, харчування рекреантів, спортивні споруди, приміщення для відпочинку тощо). Таке обладнання в студентському таборі «Економіст» визначає кількість послуг, які там можуть надаватися;
- доступність, яка залежить від розвитку транспортної мережі, стану доріг, віддаленості студентського табору «Економіст» до культурно-історичних ресурсів Одеси та від населених пунктів курортної зони.

Територія табору «Економіст» має зонування, озеленення та знаходиться під охороною. Його загальна площа – 2,7 гектари. Територія табору відноситься до рекреаційних зон активного відпочинку. Ці зони мають бути забезпечені високим рівнем благоустрою, належним переліком постійних споруд для активного відпочинку, тимчасових споруд та інших об'єктів супутніх видів активності. Рекреантам надаються спортивні та оздоровчі послуги, на території обладнано футбольне та волейбольне поле, баскетбольний майданчик, а також столи для гри у теніс.

Студентський табір «Економіст» - тимчасово діючий влітку заклад, призначений для відпочинку студентів та використовує матеріально-технічну базу ОНЕУ, кадрове забезпечення та технології для надання послуг з відпочинку та оздоровлення відповідно до державних стандартів надання послуг у колективних закладах розміщування, Положення про студентський табір «Економіст» ОНЕУ [28]. Основним видом господарської діяльності студентського табору «Економіст» є надання послуг з тимчасового проживання та харчування у 2-, 3- та 4-місних номерах в житлових корпусах. Нами проаналізовано структура житлових приміщень табору за площею номерів та їх кількістю, згруповані дані наведено в таблиці 2.2. Більшість номерів (70%) відноситься до третьої категорії та знаходиться у

дерев'яних будиночках з мінімальними зручностями, а 30% номерів розташовано кам'яному корпусі з усіма зручностями (рис.2.3).

Таблиця 2.3

Структура житлових приміщень студентського табору «Економіст»

Категорія номеру	Площа номерів	Кількість номерів	Характеристика номерів
Перша категорія (2 та 4 корпуси)			
2-місний номер у двоповерховому кам'яному корпусі з усіма зручностями	30 кв. м.	20	Однокімнатний номер зі всіма зручностями. Доступний в кількох варіаціях: з двоспальним ліжком або двома односпальними.
Друга категорія (1 та 2 корпуси)			
3-місний номер у двоповерховому кам'яному корпусі з усіма зручностями	40 кв. м.	10	Номер з меблями та затишною атмосферою. Можливе розміщення гостей на одному двоспальному та одному односпальному або на 3-х односпальних ліжках.
Третя категорія (дерев'яні будиночки)			
3 та 4-місний номер у будиночку	25 кв. м.	70	Номер обладнаний меблями, в тому числі, односпальними ліжками

Джерело: складено автором

При облаштуванні номерного фонду та прилеглої території, було прийнято до уваги потреби основного сегменту споживачів – студентської молоді. Враховуючи чинники диференціації доходів населення, де питома вага малозабезпеченого населення достатньо висока, для задоволення соціальних потреб споживачів згідно з їх матеріальними можливостями,

керівництвом табору та профспілковим комітетом ОНЕУ, була обґрунтована та проведена тарифікація вартості номерів залежно від облаштування номерів та рівнів сервісу (рис.2.1).

Рис. 2.1. Житловий корпус та зона басейну СТ «Економіст»

Джерело: складено автором за [29]

Далі розглянемо види рекреаційних послуг, які надаються в таборі споживачам за функціональним призначенням, що наведено на рисунку 2.2.

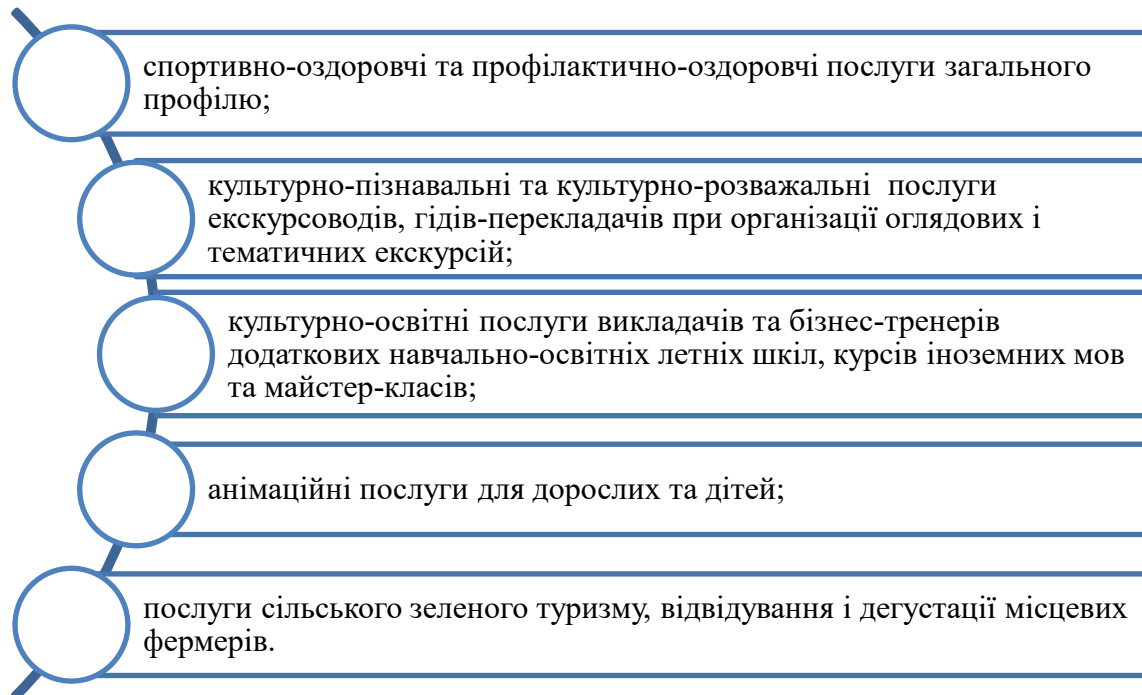

Рис. 2.2. Види рекреаційних послуг, які надаються в СТ «Економіст» за функціональним призначенням

Джерело: складено автором за [29]

Студентський табір «Економіст» відносно забезпечений спортивним інвентарем та обладнанням, який потребує покращення. Спортивний і господарський інвентар, придбаний за рахунок асигнувань, передбачених кошторисом університету, надається ректором ОНЕУ у тимчасове користування табору на період його функціонування.

Фінансування витрат на утримання студентського табору «Економіст» здійснюється відповідно до кошторису, затвердженого профкомом студентів та адміністрацією університету. Джерелами формування кошторису табору є кошти, що надходять від реалізації послуг туристам; кошти ОНЕУ, передбачені на культурно-масову, спортивну роботу; кошти профспілкового бюджету; кошти, одержані від господарської діяльності, інші надходження.

Розглянемо організаційно-правові засади господарської діяльності студентського табору. Керівництво табором здійснює начальник, який забезпечує умови перебування, відповідає разом із засновником за

дотримання в закладі розміщування правил санітарно-гігієнічного режиму, екологічної безпеки, охорони праці, протипожежного захисту. Студентський табір «Економіст» не має статусу юридичної особи і перебуває у складі закладу вищої освіти, діє на підставі Положення, що затверджується засновником. За своєю організаційно-правовою формою табір є державною формою власності, що утворений ОНЕУ для здійснення оздоровлення студентів та співробітників з урахуванням їх рекреаційних потреб. Формування матеріально-технічної бази табору, інфраструктури рекреаційних послуг, кадрове забезпечення здійснюється відповідно до законодавства. Засновник закладу відпочинку, забезпечує його функціонування, комплектування інвентарем, технічним обладнанням відповідно до вимог державних стандартів щодо сфери гостинності (рис.2.3).

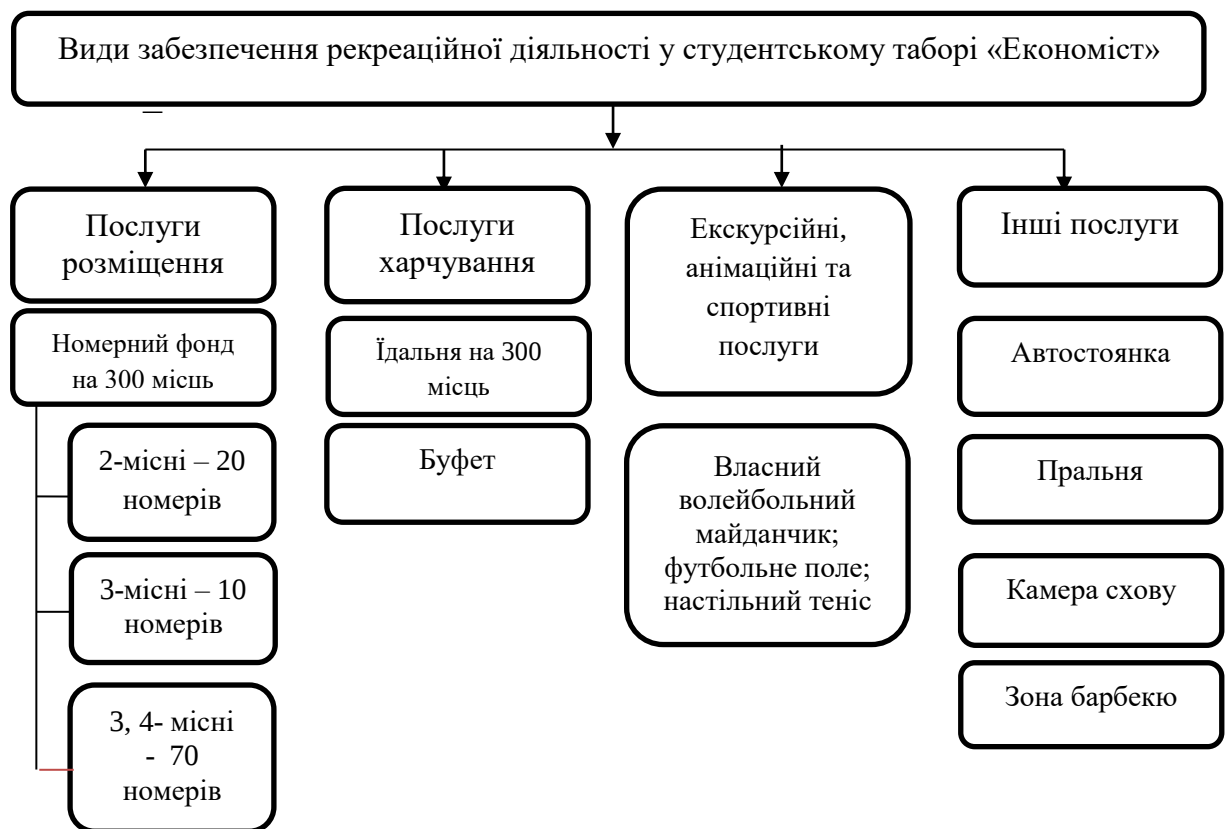

Рис. 2.3. Види забезпечення рекреаційної діяльності у студентському таборі «Економіст»

Джерело: складено автором за [29]

Студентський табір «Економіст», як і більшість відомих баз відпочинку та туристичних баз Чорноморської затоки, ще мають ознаки масового будівництва та облаштування за проектами, що сьогодні не відповідають запитам споживачів та вимогам стандартів. Мережа закладів розміщування сезонного типу активно формувалась у період масового соціального туризму та відпочинку, тому заходи СТ «Економіст» щодо підвищення рівнів сервісу потребують капітальних інвестицій.

У той же час, незаперечливим фактором, якій формує конкурентні переваги студентському табору «Економіст» є прямий вихід до морських пляжів. На організм споживачів послуг закладу розміщування, сприятливо впливають кліматичні, бальнеологічні, гідротерапевтичні чинники. Морські купання або «таласотерапія» для споживачів послуг обумовлюють сучасне облаштування пляжу табору.

Зауважимо, що в сучасних умовах розвитку індустрії гостинності, для закладів санаторно-лікувальної рекреації характерним є зниження темпів розвитку на користь розважальних і спортивно-оздоровчих рекреаційних закладів. З метою дослідження рівнів відповідності рекреаційних послуг табору «Економіст», встановлених Національним Стандартом ДСТУ 4268:2003 «Засоби розміщування. Загальні вимоги» був проведений аналіз цих послуг на відповідність зазначеному стандарту. Встановлені вимоги власниками засобів розміщення повинні бути враховано. Але за даними аналізу у таборі відсутні пристрої зручного користування для інвалідів, а саме нахилені пандуси біля входних дверей для проїжджання інвалідного візка, а також послуги щодо зберігання цінностей в номерах.

Отже характерними ознаками рекреаційної діяльності студентського табору «Економіст» є рекреаційно-оздоровчий тип послуг та його основна функція фізичного розвитку та відновлення. Цей тип потребує високі вимоги до сучасного тренажерного обладнання, що забезпечує спортивний комплекс рекреаційних послуг.

2.2. Аналіз організаційної структури управління та господарської діяльності СТ «Економіст»

Розглянемо організаційну структуру управління студентським табором СТ «Економіст». За типом організаційної структури управління вона характеризується лінійними формами зв'язку між ланками управління табором. Згідно Положення про СТ «Економіст» комплекс функцій та дій управління сконцентровано в одній ланці управління – начальник СТ «Економіст». Сутність лінійного управління СТ «Економіст» полягає в тому, що цій підрозділ ОНЕУ очолює начальник, який здійснює всі функції управління табором (рис.2.4). Начальник СТ «Економіст» виступає як і комунікатор, забезпечуючи ефективну комунікацію між персоналом та гостями, реагує на скарги споживачів, вирішує проблеми, що виникають. Він також відповідає за своєчасно постачання інвентарю, матеріалів встановлення договірних відносин з клієнтами, постачальниками. Кожен працівник СТ «Економіст» безпосередньо підпорядковується тільки цьому керівнику. У свою чергу, начальник табору є підзвітним ректору ОНЕУ.

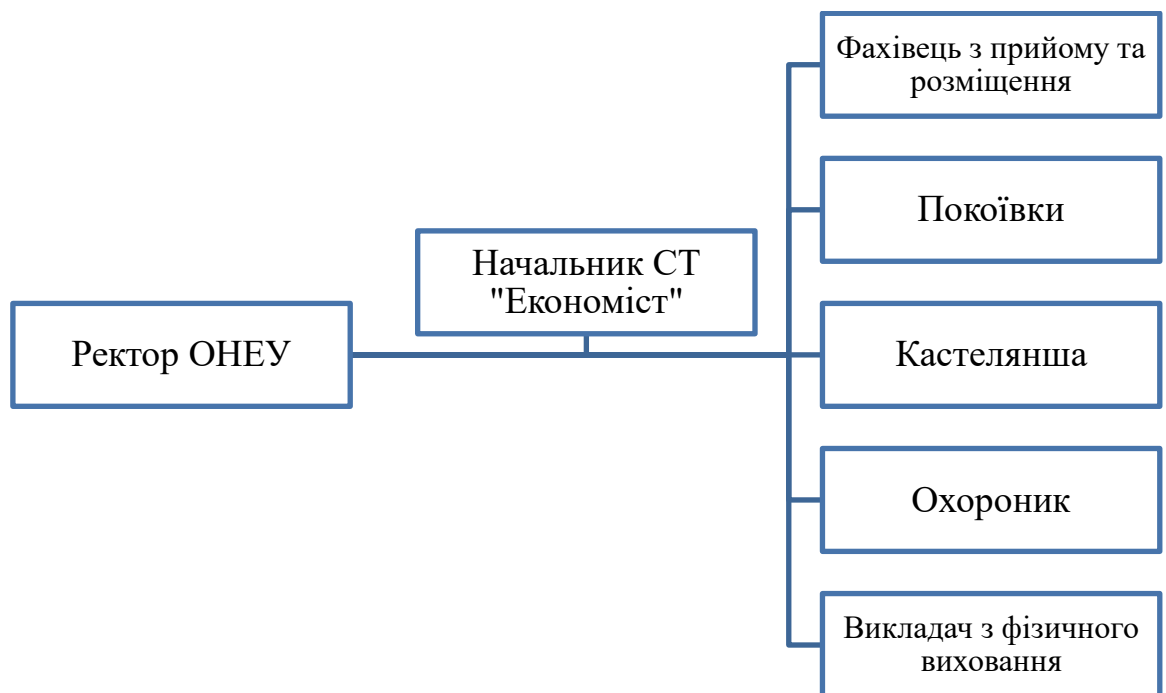

Рис. 2.4. Організаційна структура управління СТ «Економіст»

Джерело: складено автором за [28]

Згідно Положення, начальник табору призначається на постійну штатну посаду наказом ректора ОНЕУ. В період роботи табору зі споживачами послуг в штат табору може вводиться посада заступника начальника табору з числа штатних працівників ОНЕУ. Медичні працівники та працівники харчоблоку приймаються для роботи в таборі за трудовими угодами. Основний штат співробітників СТ «Економіст» складається з 15 осіб, станом на сезон 2021 року, працівники харчоблоку приймаються на посади орендарем столової. Нами проаналізовано структуру персоналу за категоріями та їх розподіл за частками наведено у рис. 2.5. Левова частка працівників припадає на покоївок – 5 осіб (33%), на допоміжних працівників – 27 % від загальної кількості.

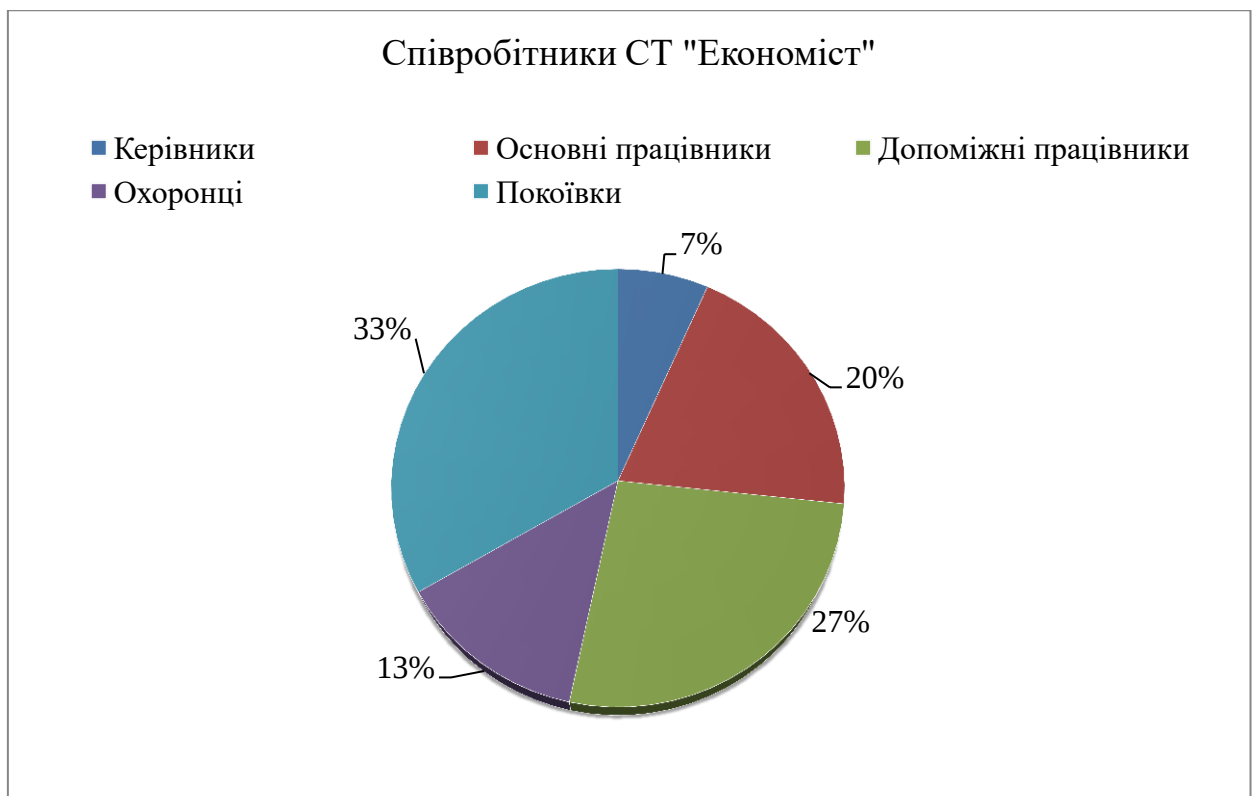

Рис. 2.5. Структура персоналу СТ «Економіст» за категоріями

Джерело: складено автором за [29]

В умовах скорочення туристичної мобільності та попиту місцевого населення на рекреаційні послуги, внаслідок військових дій РФ на території

України, непередбаченості та ризиків війни, СТ «Економіст» у 2023 році не здійснював господарську діяльність.

Джерелами фінансування господарської діяльності студентського табору «Економіст» за період 2020 - 2022 років являються кошти, які надходять від реалізації путівок, коштів відповідних профспілок, що надаються на часткову оплату путівок студентів та співробітників, бюджетних коштів асигнованих ОНЕУ на культурно-масову, спортивно-оздоровчу діяльність в межах діючих норм, власних коштів університету за рахунок фонду виробничого та соціального розвитку, а також реалізації путівок споживачам, туроператорам, туристичним агентам, іноземним туристам, галузевим регіональним профспілковим організаціям, корпоративним замовникам. Проведення аналізу господарської діяльності спортивного табору дозволяє визначити рівень інтенсивності розвитку чинників, які впливають на загальний результат його економічної діяльності, забезпечують конкурентні переваги рекреаційних послуг, рівень сервісної діяльності, лояльність споживачів, розвиток збутової мережі.

Розглянути економічні ресурси господарської діяльності надають умови для аналізу основних показників експлуатаційно-виробничої програми студентського табору за такими критеріями, як кількість місць для тимчасового проживання, житлова площа номерів, місткість, кількість номерів, обсяг наданих послуг, середня тривалість перебування гостя, доходи від реалізації рекреаційних послуг. Динаміка показників використання експлуатаційної спроможності надає можливість зробити висновки про тенденцію розвитку одного з основних вартісних показників попиту на послуги СТ «Економіст» – доходів від основного виду діяльності, що свідчить про ефективність його господарської діяльності.

Аналіз цінової політики показав, що вартість послуг з розміщування споживачів за добу у студентському таборі за період сезону 2022 року коливається від 160 грн до 70 грн на одну особу за відповідною категорією номера (див. таблицю 2.4). До вартості путівки включено наступні послуги:

розміщування в номерах відповідної категорії, послуги паркування, спортивно-оздоровчі послуги загального користування. Послуги харчування у вартості путівки не передбачено, та сплачуються додатково. Калькулювання вартості рекреаційних послуг в студентському таборі «Економіст» передбачає розподіл витрат.

До прямих витрат включаються витрати на оплату праці співробітників, єдиний соціальний внесок, амортизація основних засобів, тощо. та інші прямі витрати. Загальновиробничі, адміністративні витрати та витрати на просування і реалізацію послуг відносяться до непрямих витрат. путівок споживачам послуг, Непрямі витрати розподіляються за загальною методикою обліку.

Таблиця 2.4

Тарифи на розміщування споживачів за категоріями номерів у СТ таборі
«Економіст» на сезон 2022 р., грн. на добу

Категорія номерів	Кількість номерів	Кількість місць	Вартість номера	Вартість міста
Перша категорія: 2-місний номер у двоповерховому кам'яному корпусі з усіма зручностями	20	40	320	160
Друга категорія: 3-місний номер у двоповерховому кам'яному корпусі з усіма зручностями	10	30	300	100
Третя категорія: 3 та 4-місний номер у дерев'яному будиночку	70	230	280	70
Усього	100	300	X	X

Джерело: складено автором за [29]

Дослідження чинників, які вплинули на зменшення вартості рекреаційних послуг у 2022 році вказує на наслідки військових дій, та зменшення туристичного потоку в регіоні.

Основні фактори, які вплинули на формування цінової політики СТ «Економіст», наведено на рис.2.6.

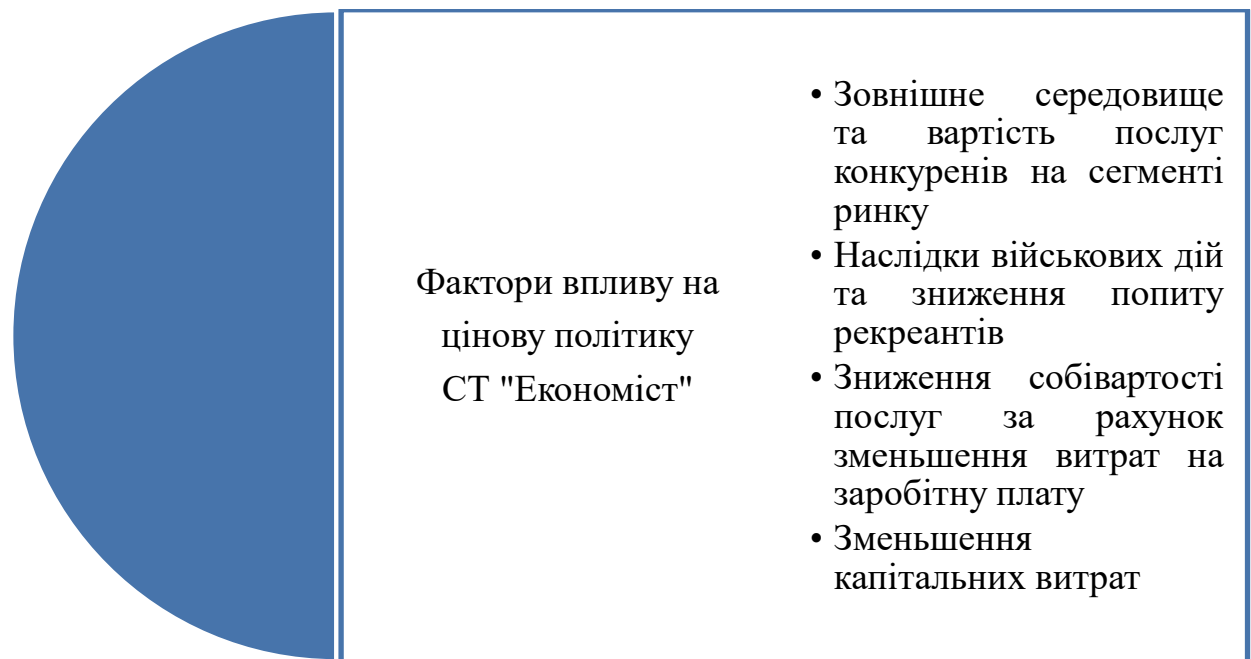

Рис. 2.6. Основні фактори, які вплинули на формування цінової політики СТ «Економіст»

Джерело: складено автором

До основних зовнішніх факторів ціноутворення у СТ «Економіст» можна віднести: фактори пропозиції рекреаційних послуг за сегментами ринку, попиту споживачів, ринкову кон'юнктуру, конкурентні фактори, чинники макросередовища. Серед зовнішніх факторів ціноутворення їх можна поділити на фактори, які частково контрольовані з боку СТ «Економіст» та фактори неконтрольовані.

До факторів прямого впливу, які піддаються контролю, можна віднести канали просування та збуту путівок та вплив пільгових категорій споживачів. Вибір каналів збуту, розмір агентської винагороди посередникам керівництво СТ «Економіст» контролює. У довоєнних умовах

функціонування ринку рекреаційних послуг, основна увага керівництва СТ «Економіст» була привернута до оцінки факторів попиту споживачів. Їх вподобання значною мірою впливали на прийняття рішень щодо ціноутворення послуг.

Аналіз динаміки тарифів на послуги розміщування показує, що у 2022 році у порівнянні з 2019 роком, вартість послуги суттєво скоротилась і у середньому складає 100 грн. проти 153 грн. у 2019 (див. табл. 2.5), що є наслідком розміщення в студентському таборі переселенців, та падіння загального попиту.

Таблиця 2.5

Динаміка тарифів на основні послуги студентського табору «Економіст»
за 2018 – 2022 роки (грн за добу, койко-місце)

Категорія номерів	2018	2019	2020	2021	2022	Зміни 2022 до 2018, %
Перша категорія: 2-місний номер у двоповерховому кам'яному корпусі з усіма зручностями	250	300	325	350	160	64%
Друга категорія: 3-місний номер у двоповерховому кам'яному корпусі з усіма зручностями	170	200	215	240	100	59%
Третя категорія: 3 – місний номер у 1 корпусі	105	135	140	120	70	66%
3 та 4-місний номер у дерев'яному будиночку	85	105	115	110	70	82%

Джерело: складено автором [29]

Для подальшого аналізу діяльності студентського табору «Економіст» є доцільно простежити динаміку основних показників реалізації послуг, характерних для готельного господарства загалом, а саме за показниками: кількість обслужованих споживачів та загальний час їх перебування (див. рис. 2.7). Необхідно врахувати як показники ринкового попиту, так і показники, що базуються на попиті – обсяги реалізації послуг у натуральному виразі та отриманий дохід. Аналіз складових попиту на послуги табору визначає можливості його подальшого розвитку.

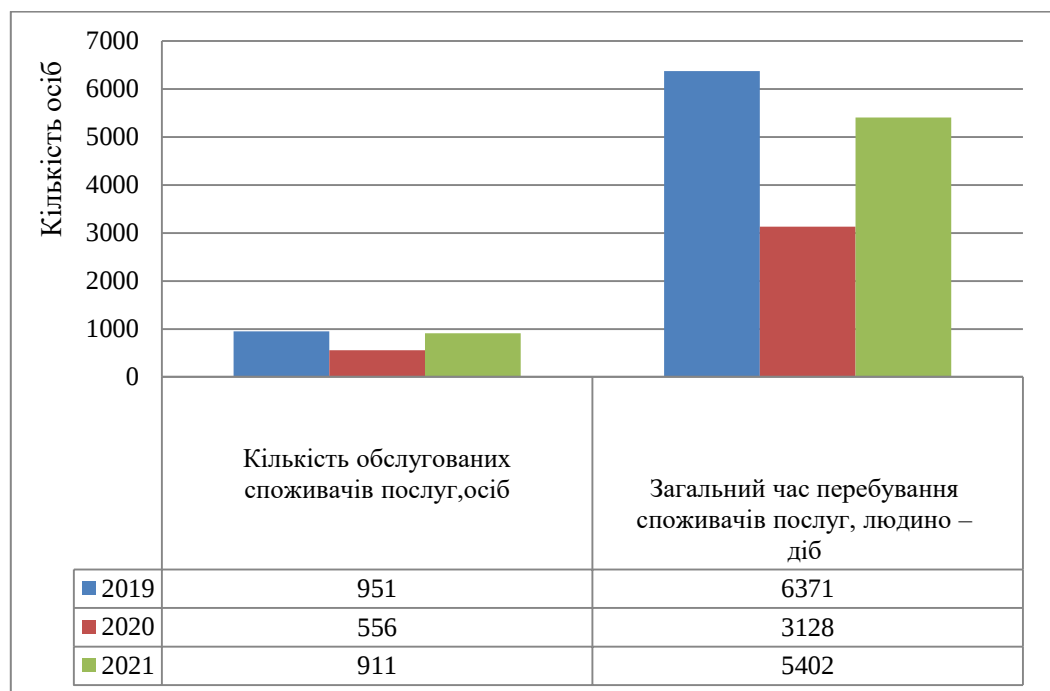

Рис. 2.7. Динаміка кількісних показників реалізації рекреаційних послуг у СТ «Економіст» за 2019-2021 роки

Джерело: складено автором [29]

За даними аналізу спостерігається зменшення обсягів реалізації послуг впродовж 2020-2021 рр. у абсолютних одиницях попиту, що пов'язано з наслідками в період виходу із глобальної пандемії. Динаміка доходів від основного виду діяльності СТ «Економіст» за 2019-2021 роки, в т.ч. у розрахунку на од. послуг, наведено нами в таблиці 2.6. Як бачимо, доходи від реалізації у 2021 в розрахунку на од. послуг, збільшились майже на 34% порівняно з 2019 роком у грн.

Таблиця 2.6

Динаміка доходів від реалізації послуг СТ «Економіст» (2019-2021)

Рік	Доходи від реалізації, тис. грн	У розрахунку на од. послуг, грн.
2019	615942,5	647,7
2020	534952,0	962, 2
2021	789885,1	867,1
2021 до 2019, п. в.	+28, 4%	+33,9%

Джерело: складено автором [29]

За даними дослідження спостерігається тенденція щодо зменшення кількості наданих основних послуг та значне скорочення загального часу перебування відвідувачів у аналізованому періоді, але на 28,4% збільшився загальний дохід СТ «Економіст», у порівнянні з 2019 роком.

Далі проведемо аналіз ефективності економіко-експлуатаційної діяльності СТ «Економіст». Звернемо увагу, що аналіз потребує розрахунків показників завантаження табору та експлуатації номерного фонду. До цих показників відносяться:

1) Середня тривалість перебування одного гостя у таборі, що визначається наступним чином: середня тривалість перебування одного гостя = кількість оплачених людино-діб / число гостей у таборі за період експлуатації.

2) Сезона пропускна спроможність номерного фонду табору. Цей показник характеризує кількість місць, які були виставлено для заселення.

3) Коефіцієнт завантаження СТ «Економіст», який розраховується наступним чином: коефіцієнт завантаження номерного фонду закладу розміщування = обсяг реалізації послуг розміщування, людино-діб / середньорічна пропускна спроможність закладу, людино-діб.

4) Середня вартість проживання на добу.

Розрахунки цих показників є необхідними щодо планування економіко-експлуатаційної діяльності табору. Порівняння цих показників з попереднім

періодом надає можливість провести діагностику ефективності господарської діяльності та системи управління СТ «Економіст». Динаміка розрахованих економіко-експлуатаційних показників за аналізований період, наведено нами у таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Динаміка економіко-експлуатаційних показників діяльності студентського табору «Економіст» за 2019 – 2021 роки

Показники	2019	2020	2021	2021 до 2019, %
1	2	3	4	5
1. Одночасна місткість, розміщених осіб	300	300	300	100
2. Пропускна спроможність табору	27000	27000	27000	100
3. Надано послуг, кількість людино – діб	6371	3128	5402	84,8
4. Кількість обслугованих гостей, осіб	951	556	911	95,8
5. Середня тривалість перебування одного гостя, діб	6,7	5,6	5,9	88,1
6. Середня завантаженість одного готельного місця, людино/рік	3,17	1,85	3,03	95,6
7. Коефіцієнт пропускної спроможності табору	0,3	0,3	0,3	100
8. Коефіцієнт завантаження табору	0,24	0,12	0,20	83,3
9. Загальні доходи табору від надання основних послуг, тис. грн.	615942,5	534952,0	789885,1	128, 2
10. Середня вартість проживання, грн. за добу	64,7	117,02	146,2	225,9

Джерело: розраховано автором [29]

Для аналізу кількісних показників ефективності господарської діяльності у міжнародній сфері гостинності [30], практикують розрахунки коефіцієнту завантаження номерів або заповнюваності (Room Occupancy), який розраховується на підставі відношення проданих номерів за певний період до доступних для продажу за той же період:

$$\text{Occupancy} = \text{Rooms Sold} / \text{Rooms Available} \quad (1)$$

А також показник RevPAR – ставка прибутковості номера NRevPar (Net Revenue per available room), яка визначається як відношення виручки від продажу номерного фонду до кількості номерів, доступних до продажу за певний проміжок часу:

$$\text{RevPAR} = \text{Room Revenue} / \text{Rooms Available} \quad (2)$$

Нами розраховано вищенаведені показники та наведено у таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

Динаміка показників завантаження номерів СТ «Економіст» (2019-2021)

Рік	Коефіцієнт завантаження номерів (Occupancy)	Коефіцієнт прибутковості номера (RevPAR)
2019	0,7	68,4
2020	0,53	59,4
2021	0,81	87,8
2021 до 2019, п. в.	86,2	128,4

Джерело: складено автором [29]

Отже, динаміка основних економіко-експлуатаційних показників діяльності студентського табору «Економіст» за 2019 – 2021 роки свідчить, о позитивних тенденціях в 2021 році у порівнянні з 2020 роком, доходи табору від надання основних послуг звеличились на 28,2%. Для підвищення ефективності діяльності табору рекомендується розширення асортименту послуг, наприклад за рахунок модернізації спортивного обладнання (площадка або зал з сучасними тренажерами, кабінет оздоровчого масажу) та надавати екскурсійне обслуговування.

2.3. Дослідження конкурентоспроможності рекреаційних послуг в студентському таборі «Економіст»

Для визначення рівня конкурентоспроможності рекреаційних послуг студентського табору «Економіст» було визначено аналогічні рекреаційні заклади гостинності, що розміщені географічно на курортній території Кароліно-Бугазької територіальної громади, що наведено на рис. 2.8. Розміщення СТ «Економіст» на рисунку позначено за номером 47.

Рис. 2.8. Місце знаходження студентського табору «Економіст»

Джерело: складено автором за [31]

Для конкурентного аналізу організації надання рекреаційних послуг було відібрано найближчі конкуренти, які мають рейтингові оцінки за даними відгуків відвідувачів Інтернет – сайту «Отпуск.ua», а саме бази відпочинку: «Хуторок» та «Дружба» [32].

База відпочинку «Хуторок» - розташована на піщаній косі, між Дністровським лиманом та Чорним морем, у селищі Затока Одеської області, за 500 м від пляжу. Відпочиваючим пропонуються відкрита тераса для засмаги та відпочинку. Для дітей та дорослих у працює анімаційний персонал. Стійка реєстрації працює цілодобово. Пропонуються послуги з

продажу квитків, а також послуги з прасування одягу. Існує камера зберігання багажу, кафе/бар, відкритий басейн, автостоянка, безкоштовний wi-fi, пральня. Є зона паркування автотранспорту для відпочиваючих. Вартість проживання за 2-х місний номер зі зручностями (санвузол, душова, телевізор, холодильник, кондиціонер у номері) – 450 грн/доба [32].

База відпочинку «Дружба» добре озеленена. Знаходиться вул. Лазурна 78, Сонячний район, селище Затока, Одеська область. Відстань від бази до пляжу становить 100 метрів. Стійка реєстрації працює цілодобово. Надаються приладдя для барбекю. До послуг гостей спільні душові та туалети. Відпочити можна у альтанках. Харчування в кафе/барі, автостоянка. В номерах сейфи, анімація для дітей, настільний теніс, послуги з організація екскурсій. У закладі є 27 номерів економ-класу. У деяких номерах є ванні кімнати, телевізор, балкон, вентилятор та холодильник.

Вартість проживання за 3-х місний номер зі зручностями (санвузол, душова, телевізор, холодильник, кондиціонер у номері) – 300 - 400 грн/доба [32].

На наш погляд, відібрані рекреаційні заклади гостинності вважаються конкурентами за декількома ознаками:

1. За типом закладу розміщення – спеціалізовані колективні заклади сезонного типу з однотипними категоріями номерів;
2. За географією знаходження – розташовані в курортній зоні Кароліно-Бугазької територіальної громаді;
3. За видом економічної діяльності – надають рекреаційні послуги у колективних закладах розміщування.

В умовах конкурентної боротьби на ринку, конкурентна перевага послуг закладу гостинності може бути забезпечена відмінними характеристиками основних або додаткових послуг, технологіями сервісу, ціновою політикою, сукупністю економічних ресурсів, кваліфікацією персоналу та інструментами заохочення споживачів.

Одним із інструментів діагностики рівнів конкурентоспроможності рекреаційних послуг може бути оцінювання за відгуками споживачів у

соціальних мережах, за методикою ранжування послуг закладів гостинності [33; 34]. Ця методика надає змогу визначити місця конкурентів шляхом їх ранжування за результатами оцінок споживачів, які перебували та користувалися послугами в досліджуваних закладах.

У межах одного оцінювання рівнів конкурентоспроможності рекреаційних послуг може бути розв'язано декілька завдань, що потребують застосування різних методів. Повноцінну інформацію щодо проблеми можна отримати, залучивши одночасно кількісні та якісні методи дослідження. Тому більша кількість джерел інформації щодо рівнів сервісу досліджуваних закладів дає змогу скласти об'єктивнішу картину. Такий підхід підвищує рівень достовірності даних, дозволяє їх порівнювати, заповнити прогалини, які можуть виникнути в разі використання одного методу оцінювання.

Оцінювання рівнів конкурентоспроможності рекреаційних послуг в закладах гостинності проводилося за відгуками користувачів сайту Otpusk.ua за 5 показниками, що характеризують організацію надання рекреаційних послуг за 10 бальною шкалою. Наведемо показники які було покладено в шкалу оцінювання за відгуками споживачів:

1. Комфорт номерів;
2. Сервіс;
3. Стан прибирання;
4. Харчування;
5. Інфраструктура рекреаційного закладу.

На наш погляд, аналіз чинників, що впливають на рівень конкурентоспроможності рекреаційних послуг закладів гостинності здійснюється за допомогою методів порівняння. Наприклад, методом бальної оцінки з урахуванням коефіцієнта вагомості. Оцінювання надання рекреаційних послуг—це сукупність процедур, спрямованих на аналіз зібраних під час моніторингу даних Інтернет сайтів щодо відгуків споживачів, їх анкетування щодо якості сервісу у закладах розміщування. Метою оцінювання є виявлення того, чи забезпечує наявна система

обслуговування споживачів досягнення відповідних результатів. Конкурентні переваги рекреаційних послуг закладів гостинності визначаються шляхом порівняння його оцінок з оцінками конкурентів. Проведемо оцінювання складових рекреаційної послуги СТ «Економіст» та його найближчих конкурентів бальним методом за даними користувачів Інтернет – сайту Otpusk.ua (див. табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Результати оцінювання рекреаційних послуг конкурентів СТ «Економіст» за даними відгуків споживачів Інтернет – сайту Otpusk.ua, бали

Показник	Ваговий коефіцієнт	СТ «Економіст»		База відпочинку «Хуторок»		База відпочинку «Дружба»	
		оцінка	зважена оцінка	оцінка	зважена оцінка	оцінка	зважена оцінка
Комфорт номерів	0,2	6	1,2	4,3	0,86	8	1,6
Сервіс	0,2	3,4	0,68	3,8	0,76	9	0,8
Стан прибирання	0,1	4	0,4	4,1	0,41	8	0,8
Харчування	0,1	4	0,4	5,6	0,56	5	0,5
Інфраструктура рекреаційного закладу	0,2	3	0,6	5	1,0	5	1,0
Усього	1,0	-	3,28	-	3,59	-	4,7

Джерело: складено автором

Отже, результати проведеного ранжування показників щодо оцінювання рекреаційних послуг конкурентів СТ «Економіст» дозволяють виявити лідера, середняка та аутсайдера. Лідером є база відпочинку «Дружба» (4,7) середняком – база відпочинку «Хуторок» (3,59) та аутсайдером – студентський табір «Економіст» (3,28) (див. рис. 2.9).

Таким чином, проблеми підвищення рівнів конкурентоспроможності рекреаційних послуг є ключовою для побудови алгоритму відносин студентського табору «Економіст» із клієнтами, формування лояльних до табору споживачів. Керівництву табору треба звернути увагу на три взаємозалежних напрямків удосконалення процесу надання рекреаційних послуг:

- 1) забезпечення потрібної якості сервісу;
- 2) регулярний вимір рівня конкурентоспроможності рекреаційних послуг;
- 3) організаційне забезпечення використання результатів оцінки для вдосконалювання управління табором.

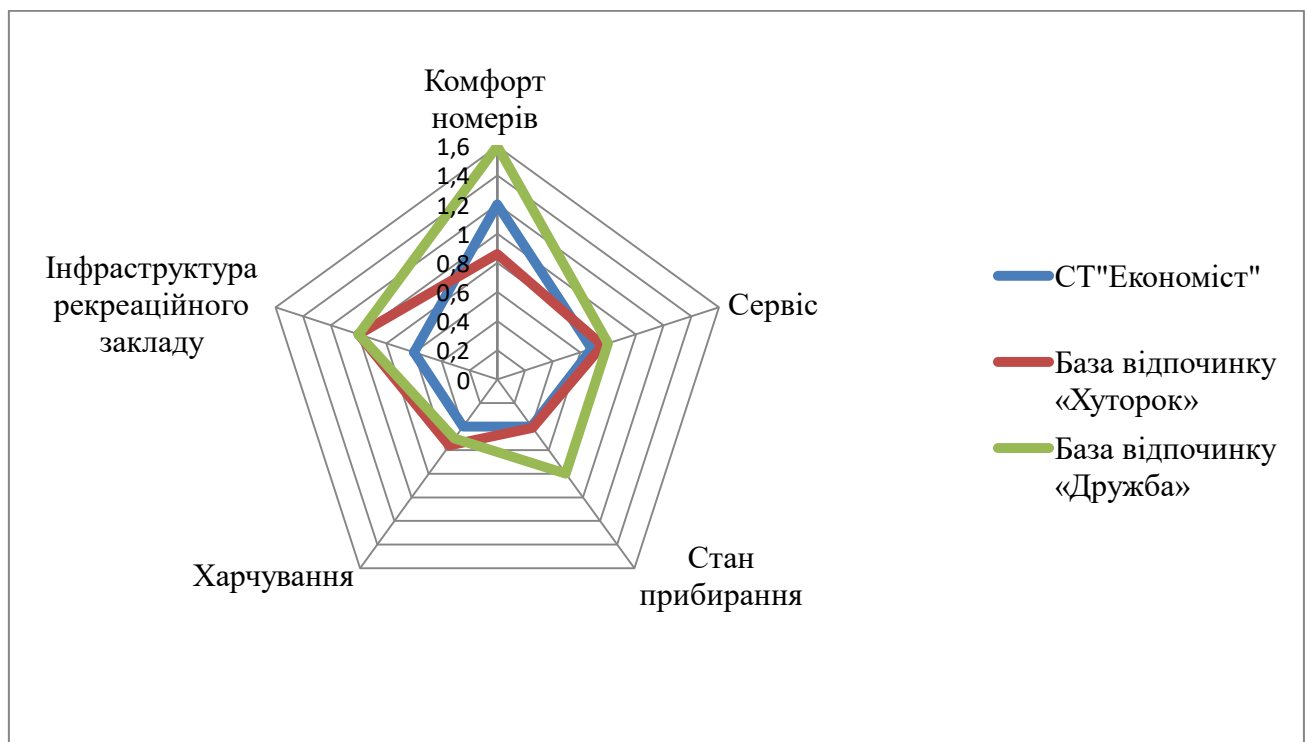

Рис. 2.9. Многокутник оцінки конкурентоспроможності рекреаційних послуг основних конкурентів СТ «Економіст»

Джерело: складено автором

Результати проведеного надають керівництву табору підґрунтя щодо розробки напрямів удосконалення та розвитку рекреаційних послуг СТ

«Економіст», забезпечення спортивно – оздоровчої рекреації, розширені асортименту додаткових послуг оздоровчого профілю.

Висновки до 2 розділу. Динаміка основних економіко-експлуатаційних показників діяльності студентського табору «Економіст» за 2019 – 2021 роки свідчить, о позитивних тенденціях у 2021 році у порівнянні з 2020 роком, доходи табору від надання основних послуг у 2021 р. звеличились на 28,2%. Доходи від реалізації у 2021 році в розрахунку на од. послуг, збільшились майже на 34% порівняно з 2019 роком.

Встановлено, що конкурентні переваги рекреаційних послуг закладів гостинності визначаються шляхом порівняння його оцінок з оцінками конкурентів. Проведене оцінювання складових рекреаційної послуги СТ «Економіст» та його найближчих конкурентів показало, що лідером є база відпочинку «Дружба» (4,7) середняком – база відпочинку «Хуторок» (3,59) та аутсайдером – студентський табір «Економіст» (3,28). СТ «Економіст» повинен провести модернізацію інфраструктури оздоровчої рекреації та впровадити анімаційні послуги.

РОЗДІЛ 3. ФОРМУВАННЯ ЗАХОДІВ РОЗВИТКУ РЕКРЕАЦІЙНИХ ПОСЛУГ У СТУДЕНТСЬКОМУ ТАБОРІ «ЕКОНОМІСТ»

3.1. Обґрунтування заходів щодо розвитку спортивно-оздоровчих послуг табору

У сфері надання рекреаційних послуг фізкультурно-оздоровча діяльність здійснюється для розвитку фізичної культури та залучення різних груп населення до занять, вона надає змогу забезпечити рухову активність споживачів рекреаційних послуг з метою фізичного, профілактики захворювань та заохочення до здорового способу життя [40]. Заходи, які проводяться з цією метою в закладах сфери гостинності, законодавством України визначаються як фізкультурно-оздоровчі. На відміну від фізкультурно-оздоровчої діяльності, фізкультурно-спортивними послугами є організація та проведення фізкультурно-оздоровчої діяльності, фізкультурно-спортивної реабілітації осіб з інвалідністю та підготовки спортсменів з різних видів спорту.

В Україні прийнята та реалізується Стратегія розвитку фізичної культури та спорту на період до 2028 р. [41]. Стратегією визначено, що метою її реалізації, поряд із формуванням культури здорового способу життя, є збільшення рухової активності населення та розвиток спортивно-оздоровчої інфраструктури. Науковці підкреслюють економічний ефект діяльності суб'єктів господарювання, що надають спеціалізовані спортивні та спортивно-оздоровчі послуги, задовольняють потреби населення у руховій активності [40]. Тому ефективність управління даним видом рекреаційних послуг у студентському таборі «Економіст» позначається на рівні отриманого доходу та якості сервісу.

У сучасних закладах гостинності швидкими темпами проводиться модернізація спортивно-оздоровчої інфраструктури, процесів організації фітнес послуг, які впроваджуються як основні або додаткові послуги закладів розміщування рекреаційної спеціалізації.

На наш погляд, удосконаленню процесу надання рекреаційних послуг буде сприяти розробка загальної схеми управління спортивно-оздоровчою сферою та спеціалізацією послуг в рекреаційної діяльності СТ «Економіст». Її можна розглядати як інтегровану систему, яка складається з таких основних підсистем: управління спортивно-оздоровчою сферою діяльності СТ «Економіст»; спортивно-оздоровча інфраструктура; спортивні послуги; фізкультурно-оздоровчі послуги; спортивно-оздоровчі послуги, наведено нами на рис.3.1. Загальна мета управління спортивно-оздоровчою сферою діяльності СТ «Економіст» полягає в розвитку послуг фізичної культури; оздоровлення; спорту та формуванні здорового образу життя споживачів рекреаційних послуг.

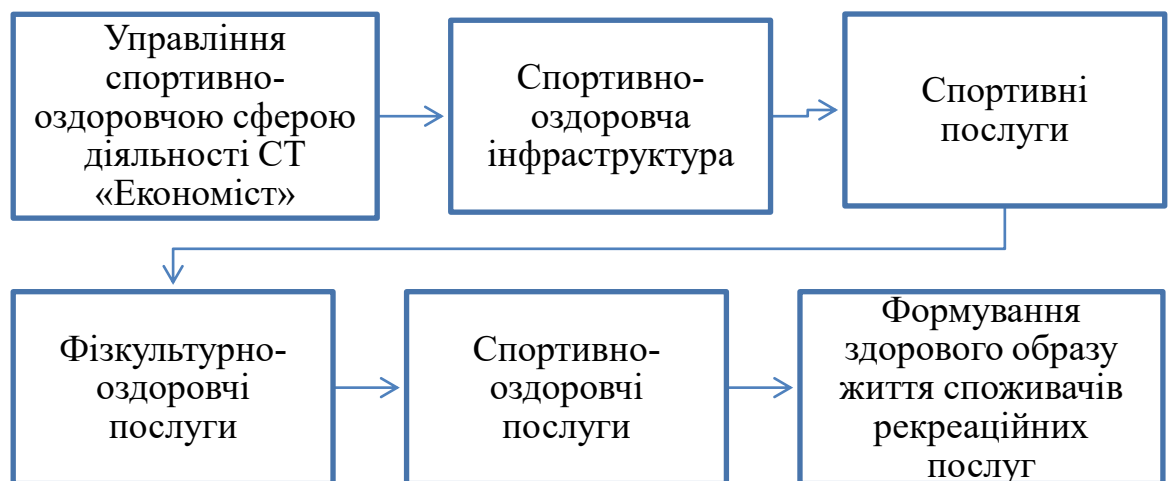

Рис. 3.1. Схема управління спортивно-оздоровчою сферою в рекреаційної діяльності студентського табору «Економіст»

Джерело: складено автором

Зауважимо, що під спортивно-оздоровчою інфраструктурою розуміють сукупність спортивних та фізкультурно-оздоровчих об'єктів, таких як: спортивні зали, басейни, фітнес-центри, стадіони, спортивно-оздоровчі заклади, морські акваріуми, яхт-клуби, гребні канали тощо, призначених для активного заняття спортом, розвитку фізичної культури та оздоровлення населення.

Управління розвитком спортивно-оздоровчої інфраструктури студентського табору «Економіст» визначає конкурентоспроможність його спортивно-оздоровчих послуг, якість та доступність рекреаційних послуг для різних категорій споживачів, а також інклюзивність спортивно-оздоровчих послуг [38]. Менеджмент спортивно-оздоровчої сферою діяльності СТ «Економіст» включає у себе всю сукупність економічних елементів господарської діяльності щодо організації відносин з постачальниками спортивного обладнання та товарів, споживачами послуг, спортивних товариств і персоналу, який надає спортивно-оздоровчі послуги. Тому важливою складовою діяльності з надання рекреаційних послуг спортивно-оздоровчої сфери є підбір персоналу. Сучасний ринок обладнання для формування спортивно-оздоровчої інфраструктури практикує лізинг спортивних тренажерів та товарів замовникам, створює умови для реалізації фітнес послуг споживачам.

Дослідники відмічають, що у динаміці зростає прибутковість діяльності підприємців-фізичних осіб, що зайняті у сфері спортивно-оздоровчих послуг. Так, частка доданої вартості наданих послуг підприємцями спортивно-оздоровчої діяльності за період 2013–2020 рр. зросла до 14,9 %. Сучасною тенденцією ринку є те, що послуги з фізичної культури і спорту надаються переважно фізичними особами підприємцями, частка яких становить понад 80 % [36]. Частка сезонних закладів гостинності є незначною у масштабах ринку, що свідчить про значні резерви для розвитку спортивно-оздоровчої інфраструктури в сфері готельного господарства. Дослідження даних статистики щодо співпраці туроператорів, турагентів та закладів спортивно-оздоровчої рекреації у внутрішньому туризмі, вказує на низький рівень просування послуг українських закладів розміщування щодо мотивації туристів до спортивно – оздоровчих видів подорожи. Така тенденція на наш погляд не зовсім відображає зростаючий попит на спортивно-оздоровчі послуги, заходи що формують фізичну форму та здоров'я мандрівників. Так у 2020 році у внутрішньому туристичному

поток, за метою подорожі «спортивний туризм», послуги надано – 573 особам або 0,4% від загального обсягу туристичного потоку (табл.3.1).

Таблиця 3.1

Розподіл туристів, обслугованих туроператорами та турагентами України, за метою поїздки та видами туризму у 2020 році, осіб

Розподіл суб'єктів туристичної діяльності	Усього	У тому числі за метою поїздки				
		службова, ділова, навчання	дозвілля, відпочинок	лікування	спортивний туризм	спеціалізований туризм
<i>Юридичні особи</i>						
Кількість туристів	1957410	59627	1871767	14603	1165	4557
у тому числі обслуговано						
туроператорами	1412851	30212	1371694	6144	755	3306
турагентами	544559	29415	500073	8459	410	1251
з них						
в'їзних (іноземних) туристів	11773	481	8444	232	256	2304
у тому числі обслуговано						
туроператорами	8369	176	6658	171	256	1108
турагентами	3404	305	1786	61	–	1196
виїзних туристів	1758107	14089	1741695	642	336	28
у тому числі обслуговано						
туроператорами	1275653	5550	1269419	156	24	10
турагентами	482454	8539	472276	486	32	18
внутрішніх туристів	187530	45057	121628	13729	573	2225
у тому числі обслуговано						
туроператорами	128829	24486	95617	5817	475	2188
турагентами	58701	20571	26011	7912	98	37
<i>Фізичні особи-підприємці</i>						
Кількість туристів, обслугованих турагентами	402868	1571	397504	3318	373	27
з них						
в'їзних (іноземних) туристів	191	–	152	39	–	–
виїзних туристів	367595	998	366212	94	189	27
внутрішніх туристів	35082	573	31140	3185	184	–

Джерело: складено автором за [19]

На думку С.С. Галасюк на сучасному ринку гостинності треба розвивати рекреаційні послуги спортивно-оздоровчого туризму та визначає, що «для організації оздоровчого відпочинку, засоби розміщення повинні мати спортивне обладнання та споруди; розробляти групові й індивідуальні програми для активного дозвілля; пропонувати процедури з таласо-, вино-, апі-, стоун - терапії; організувати надання послуг з біологічного відновлювання організму та психологічної підтримки; розробляти меню в закладах ресторанного господарства з урахуванням норм і правил раціонального харчування» [35].

Власнику та керівництву СТ «Економіст» можемо рекомендувати впровадження комплексних оздоровчих програм, орієнтованих на фітнес-послуги, заняття спортом у обладнаних тренажерних залах, анімаційну аква - аеробіку.

На наш погляд, процес надання рекреаційних послуг у СТ «Економіст» відбувається у вигляді постійного ланцюга взаємодії споживача та виробника послуг. Впровадження комплексних оздоровчих програм спрямовано на активне проведення часу рекреантів та має тенденцію до відновлення та активізації її розвитку у повоєнний період. Підкреслимо, що планування та контроль за наданням рекреаційних послуг є важливою функцією менеджменту, а рекреаційні властивості послуг притаманні всім ланцюгам технологічного процесу обслуговування. Структура рекреаційних послуг спортивно-оздоровчої сфери СТ «Економіст» повинна враховувати 3 базових складових:

- 1) безпосередньо послуги спортивно-оздоровчої рекреації;
- 2) процес обслуговування та стандарти поведінки персоналу щодо надання спортивно-оздоровчих послуг;
- 3) середовище обслуговування (інфраструктурне забезпечення та стан зон спортивної рекреації, підготовка та професіоналізм спортивних тренерів табору).

Про необхідність розвивати цей напрям рекреаційних послуг спортивно-оздоровчої спеціалізації у СТ «Економіст» вказують такі сучасні тренди ринку. Наприклад, за експертними оцінками у 2018 році відбулося зростання споживачів фітнес-послуг з 1,09 млн (2,6%) до 1,2 млн (2,9 %) осіб. Такі тенденції свідчать про збільшення популярності фітнесу, а також розвиток ринку фітнес-індустрії в Україні [39].

Експерти надають статистичні дані щодо обсягів реалізації спортивно-оздоровчих послуг на внутрішньому ринку України, які наглядно демонструють темпи його довоєнного розвитку. Динаміка, що наведено у таблиці 3.2, свідчать о позитивних тенденціях у 2016–2019 рр., коли спостерігається зростання обсягу реалізації послуг від діяльності у сфері спорту, розваг та відпочинку. Також, треба звернути увагу на розвиток роздрібної торгівлі спортивним інвентарем та надання послуг з прокату спортивних товарів, що має відношення до обладнання закладів спортивно-оздоровчого обслуговування.

Таблиця 3.2

Динаміка обсягу реалізації послуг у сфері спорту, відпочинку та розваг
України за 2016 – 2020 роки

Роки	Діяльність у сфері спорту, відпочинку та розваг		Роздрібна торгівля спортивним інвентарем, тис. грн	Прокат товарів для спорту та відпочинку, тис. грн
	Обсяг реалізації, тис. грн	Відхилення до попереднього року, %		
2016	5451647,9	24,4	1202062,9	119746,9
2017	7220662	32,4	994546,2	170532
2018	8871371,2	22,9	1966490,2	239159,1
2019	10293481	16,0	x	x
2020	8666954,5	-15,8	x	x

Дані за 2019-2020 роки не надаються згідно Закону України «Про державну статистику» щодо конфіденційності статистичної інформації.

Джерело: складено автором за [37]

Водночас у Україні ринок спортивно-оздоровчих послуг тільки почав формуватися, тому в повоєнний період очікується його зростання. Проведений аналіз діяльності студентського табору «Економіст» дозволяє дійти до висновку, що у закладі розміщування склалися передумови щодо організації рекреаційних послуг спортивно-оздоровчої спрямованості. Для покращення процесу організації рекреаційних спортивно-оздоровчих послуг керівництву табору можливо запропонувати наступні заходи:

- організувати закупівлю необхідного спортивно-тренажерного обладнання;
- сформувати комплексні оздоровчі програми для студентів ОНЕУ та відвідувачів табору;
- підвищити рівні якості спортивно-оздоровчих послуг, що надаються споживачам різних вікових категорій, за рахунок введення до штату табору тренерів та аніматорів.

Для впровадження маркетингових технологій приваблення споживачів спортивно-оздоровчого відпочинку, у студентському таборі «Економіст» необхідно розробити комплекс заходів, які передбачають:

- перегляд договірних угод з постачальниками – туроператорами та туристичними агентами;
- сформувати комплекс маркетингових комунікацій;
- розробка бонусної системи для постійних клієнтів;
- діджиталізація засобів просування рекреаційних послуг та розробка мобільного додатку бронювання послуг.

Організація діяльності СТ «Економіст» щодо залучення споживачів рекреаційних послуг визначається його маркетинговою політикою. Для залучення нових клієнтів можна використовувати договірні відносини з фітнес – клубами в регіонах України, студентськими профкомами інших ЗВО, регіональними провайдерами оренди фітнес обладнання.

3.2. Заходи вдосконалення послуг спортивно-оздоровчої рекреації в студентському таборі «Економіст»

Готельне господарство Одеського регіону відчуває наслідки військової агресії РФ та продовження війни проти України, руйнації зазнала курортно-оздоровча інфраструктура Білгород-Дністровської курортної зони на Чорноморському узбережжі, що зумовило закриття рекреаційних закладів розміщування сезонного типу. Після закінчення військових дій, в процесі відновлення туристичної та курортно-оздоровчої інфраструктури, постає проблема заповнення закладів гостинності регіону туристичним потоком та споживачами послуг спортивно-оздоровчої та морської рекреації. Напрямок «Фізично активна нація» Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року сподіваємось буде набирати обертів, у тому числі за програмами психологічної та соціальної реабілітації громадян.

В сучасний час, широко практикується виготовлення та розміщення на сторінках соціальних мереж інформаційних відеоматеріалів із заняттями руховою активністю за участю провідних спортсменів та тренерів, у тому числі з інвалідністю, що можуть бути використані всіма групами населення, за наявності доступу до мережі Інтернет і тим самим закладає підґрунтя для відновлення спортивно-оздоровчих послуг в спеціалізованих закладах розміщення, до яких відноситься студентській табір «Економіст».

Так, з метою вдосконалення організації надання рекреаційних послуг підвищення їх якості та конкурентоспроможності на територіальному ринку рекреаційних послуг, доцільним є впровадження спортивно-оздоровчого обладнання для фітнесу. Зайняття фітнесом треба розглядати у контексті стилів життя, такого феномену як образ життя «в стилі фітнес» [42]. Тому спираючись на потреби сучасних споживачів послуг спортивно-оздоровчої рекреації в сервісну діяльність СТ «Економіст» доцільно включити послуги фітнес тренерів.

Науковці підкреслюють переваги занять фітнесом та визначають, що «метою всіх фітнес-програм є не досягнення високих спортивних результатів, а прагнення надати допомогу людям у залученні до здорового способу життя. На основі принципу безпеки будуються всі фітнес-програми. Основне завдання фітнесу полягає в розвитку повноцінного життя людини, в якому панує радість, енергія, рух, молодість, краса» [42].

В попередньому розділі кваліфікаційної роботи, було встановлено що, студентській табір «Економіст» має достатні природні та рекреаційні ресурси для покращення свого конкурентного становища на ринку рекреаційних послуг. Цьому буде сприяти модернізація обладнання для надання спортивно-оздоровчих послуг. З урахуванням відгуків споживачів послуг, для забезпечення сучасного спортивно-оздоровчого обладнання для фітнесу, нами пропонується придбання Фітнес станції InterAtletika Стимул ST010-B від українського виробника [43]. Фітнес станція «InterAtletika Стимул ST010-B» - силовий тренажер для спортивних тренувань у рекреаційних закладах. Станція мало компактна та не займає багато місця, дозволяє тренуватися за непрофесійними видами спорту. Ефективна для підтримки загальної спортивної форми громадян, незалежно від статті. Багатофункціональна станція Стимул Інтер Атлетика дозволить ефективно опрацювати тіло, зміцнити здоров'я та тренуватися у зручний час, що дозволяє включити у роботу всі групи м'язів. Можна виконувати такі вправи:

1. Верхня тяга.
2. Нижня тяга.
3. Батерфляй.
4. Жим від грудей.
5. Прес.
6. Випрямлення ніг.
7. Зведення/відведення ніг.
8. Степпер: 12 рівнів навантаження.

Звернемо увагу, що дана модель поєднує відмінні функціональні можливості, надійність та довговічність [43]. Повністю механічне управління дозволяє не залежати від електромережі та встановити спортінвентар у будь-якому місці спортивної зони табору (рис. 3.2).

Рис. 3.2. Скриншот Фітнес станції «InterAtletika Стимул ST010-B»

Джерело: наведено автором за [43]

Згідно пропозиції офіційного постачальника компанії Інтер Атлетика в Україні, загальна вартість Фітнес станції «InterAtletika Стимул ST010-B» складає 44175 грн, станом на 01.04.2024 року [43]. Прогнозні розрахунки ефективності впровадження Фітнес станції «InterAtletika Стимул ST010-B» наведено у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Прогнозні розрахунки ефективності впровадження Фітнес станції
«InterAtletika Стимул ST010-B» у студентському таборі «Економіст»

Показники	2021	2025	Проект на 2025 рік	Відношення проекту до 2021 року (+ -), п. п.
Інвестиційні витрати на придбання Фітнес станції «InterAtletika Стимул ST010-B», грн.	-	-	44 175	-
Дохід від реалізації послуг, тис. грн.	789885,1	868873,1	-	10%
Прогнозована рентабельність продаж послуг, %	-	1,1	-	1,1

Джерело: складено автором

Величина витрат на інвестиції по обладнанню складає 44 175 грн. За рахунок впровадження Фітнес станції «InterAtletika Стимул ST010-B», нами передбачається збільшення доходу СТ «Економіст» на 10% від обсягу, досягнутого в 2021 році. А саме 78988,51 грн. при ставці дисконту – 10%.

Для обґрунтування вкладення додаткових інвестицій, розрахуємо такий важливий інвестиційний показник як індекс прибутковості, ефективності інвестиції, що є відношенням дисконтованих доходів до розміру інвестиційного капіталу.

Під індексом прибутковості (PI) приймається величина, яка дорівнює відношенню наведеної вартості очікуваних потоків грошей від реалізації проектної пропозиції до початкової вартості інвестицій:

$$PI = NCF/I, \quad (3.1)$$

Де NCF (net cash flow) — чисті грошові потоки (дисконтовані);

I – інвестиції.

Якщо PI:

- > 1 проект слід прийняти;
- < 1 проект слід відкинути;
- $= 1$ проект не є ні прибутковим, ні збитковим.

Розмір необхідних інвестицій на величину грошового потоку наведено в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

Розмір інвестицій на величину грошового потоку

Інвестиції в проектну пропозицію	Сума, грн.
0-й рік	44 175
Дохід від впровадження проекту	
1-й рік	78988,51
2-й рік	78988,51

Джерело: складено автором

Дисконтовані грошові потоки по роках представлені в табл. 3.5

Таблиця 3.5

Дисконтовані грошові потоки та доходи від проекту по роках, тис. грн.

Рік	Доходи проекту	Початкові інвестиції	Чистий грошовий потік	Дисконтовані грошові потоки по роках
0	0	44175	- 44175	- 44175.00
1	78988,5	0	78988,5	71807.74
2	78988,5	0	78988,5	65279.76
Усього	159777	44175	159777	113802.00

Джерело: складено автором

Розрахунок чистої поточної вартості здійснюється за формулою:

$$NVP = \sum \frac{CF_k}{(1+r)^k} - IC \quad (3.1)$$

$$NVP = 92912.48$$

Розрахуємо індекс рентабельності:

$$PI = \sum \frac{CF_k}{(1+r)^k} / IC \quad (3.2)$$

$$PI = 3.1$$

Розрахуємо внутрішню норму прибутку інвестиції. Під внутрішньою нормою прибутку інвестиції, RR-синоніми: внутрішня дохідність, внутрішня окупність, розуміють значення коефіцієнта дисконтування r , при якому показник NPV проекту, дорівнює нулю:

$$\sum \frac{P_k}{(1+r)^k} - IC = 0 \quad (3.3)$$

$$-44175 + \frac{78988,5}{(1+r)} = 0$$

Розрахована внутрішня норма прибутку інвестиції (IRR) за проектом складає – 137,5%.

Розрахуємо термін окупності запропонованого проекту, який визначає мінімальний часовий інтервал від початку здійснення проекту, за межами якого інтегральний ефект стає і надалі залишається невід'ємним (табл.3.6).

Таблиця 3.6

Термін окупності інвестицій по роках

Період	PV_t	Наростаючий PV_t	DIC_t	Наростаючий DIC_t
0	0	0	44175	44175
1	78988.5	71807.74		
2	78988.5	65279.76		

Джерело: складено автором

За даними таблиці 3.4 видно, що інвестиції на придбання обладнання в розмірі 44175 грн. покриваються сумарними результатами після 0 року. Розрахуємо період окупності, за який будуть покриті всі інвестиційні витрати після 0 року.

$$\text{Наростаючий } DIC_t - PV_0 = 44175 - 0 = 44175.$$

$$\text{Інтегральний результат за 1 рік: } PV_1 = 71807.74 \text{ грн. за 365 днів.}$$

$$DPP2 = 44175 \div 71807.74 \times 365 = 225 \text{ днів.}$$

Термін окупності обладнання Фітнес станції «InterAtletika Стимул ST010-B» за проектом складе: $DPP = DPP1 + DPP2 = 0 \text{ років} + 225 \text{ днів.}$

Таким чином, економічне обґрунтування впровадження Фітнес станції «InterAtletika Стимул ST010-B» показує, що індекс рентабельності проекту складає – 3,1. Внутрішня норма прибутку інвестиції складає – 137,5%. Дисконтований період окупності проекту складає – 225 днів. Отже, результати розрахунків дозволяють зробити висновок про те, що економічна ефективність витрат на придбання Фітнес станції «InterAtletika Стимул ST010-B» обґрунтовано, проект може бути впроваджено у СТ «Економіст».

Висновки до 3 розділу. Вдосконаленню процесу надання рекреаційних послуг буде сприяти запропонована в роботі схема управління спортивно-оздоровчою сферою діяльності СТ «Економіст». Її можна розглядати як інтегровану систему, яка складається з таких основних підсистем: управління спортивно-оздоровчою сферою діяльності табору; спортивно-оздоровча інфраструктура; спортивні послуги; фізкультурно-оздоровчі послуги; спортивно-оздоровчі послуги.

Надано рекомендації щодо впровадження технологічного обладнання Фітнес станція «InterAtletika Стимул ST010-B» для підвищення рівня обслуговування споживачів рекреаційних послуг. Розрахований індекс рентабельності проекту складає – 3,1. Дисконтований період окупності проекту складає – 225 днів.

ВИСНОВКИ

1. Розглянувши науково-теоретичні аспекти рекреаційної діяльності, можна визначити її як систему взаємозв'язків між суб'єктами рекреаційної діяльності, споживачами послуг, виконавчими органами територіальних громад, що реалізують державну політику в галузі туризму та рекреації, визначають напрями розвитку інфраструктури ринку рекреаційних послуг.

2. У роботі визначено, що в період військового стану середнє завантаження готельних закладів України у 2023 році досягло 30,79%, що на 3,45% більше у порівнянні з 2022 роком, але на 15,37% менше по відношенню до 2021 року. Враховуючи безпеку розташування рекреаційних територій та місць відпочинку, заклади розміщення у зонах західного регіону (курорт Буковель та інші рекреаційні курорти Закарпаття) стали центром гостинності та внутрішнього туризму 2023 року з одночасним зменшенням попиту на рекреаційні послуги закладів гостинності на Півдні України.

3. В роботі встановлено, що студентський табір «Економіст» не має статусу юридичної особи і перебуває у складі закладу вищої освіти, діє на підставі положення, що затверджується засновником. Засновник рекреаційного закладу відпочинку ОНЕУ, забезпечує його функціонування, комплектування інвентарем, технічним та іншим обладнанням відповідно до вимог державних стандартів щодо рекреаційних закладів сфери гостинності, умов оздоровлення та відпочинку студентів та співробітників.

4. За результатами проведеного аналізу господарської діяльності табору встановлено, що динаміка основних економіко-експлуатаційних показників діяльності студентського табору «Економіст» за 2019 – 2021 роки має позитивні тенденції у 2021 році у порівнянні з 2020 роком. Доходи табору від надання основних послуг у 2021 р. звеличились на 28,2%, у розрахунку на од. послуг збільшились майже на 34% порівняно з 2019 роком. Аналіз тарифів на послуги розміщування показує, що у 2022 році у порівнянні з 2019 роком, вартість послуги суттєво скоротилась.

5. Встановлено, що конкурентні переваги рекреаційних послуг закладу гостинності визначаються шляхом порівняння його оцінок з оцінками конкурентів. Проведене оцінювання складових рекреаційної послуги СТ «Економіст» та його найближчих конкурентів показало, що лідером є база відпочинку «Дружба» (4,7), середняком – база відпочинку «Хуторок» (3,59) та аутсайдером – студентський табір «Економіст» (3,28). Для підвищення конкурентоспроможності рекреаційних послуг, табору необхідно мати сучасне оснащення для надання послуг фітнесу.

6. В роботі доведено, що вдосконаленню процесу надання рекреаційних послуг буде сприяти запропонована схема управління спортивно-оздоровчою сферою діяльності студентського табору «Економіст», яка є інтегрованою системою, що складається з таких основних підсистем: управління спортивно-оздоровчою сферою діяльності табору; спортивно-оздоровча інфраструктура; спортивні послуги; фізкультурно-оздоровчі послуги; спортивно-оздоровчі послуги.

7. Для вдосконалення організації обслуговування споживачів рекреаційних послуг, рекомендовано впровадження обладнання Фітнес станції «InterAtletika Стимул ST010-B». Ефективність витрат на придбання обладнання обґрунтовано. Розрахований індекс рентабельності проекту складає – 3,1. Внутрішня норма прибутку інвестиції складає – 137,5%. Дисконтований період окупності проекту складає – 225 днів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Близнюк А. С. Рекреаційна інфраструктура як головна складова рекреаційного простору. Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 2. С. 124–127. DOI: 10.32702/2306-6814.2019.2.124
2. Про затвердження Положення про рекреаційну діяльність у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України. Постанова Кабінету Міністрів України від 25 червня 2020 року № 614. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1043-22#Text>
3. Державне регулювання сфери туризму України в контексті процесів євроінтеграції: монографія / за ред. В. Г. Герасименко, О. Л. Михайлюк. Київ: ФОП Гуляєва В.М., 2019. – 332 с.
4. Безручко Л., Білоус С., Філь, М. (2023). Готельне господарство України в умовах війни: сучасний стан та перспективи розвитку. Економіка та суспільство, (47). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-43>
5. Visit Ukraine. today. Ukrainian hotels located in war zones ask the world for support and launch the action “Visit Ukraine in the Future”. 2022. URL: <https://visitukraine.today/blog/214/ukrainian-hotels-located-in-war-zones-ask-the-world-for-supportand-launch-the-action-visit-ukraine-in-the-future>
6. Гончар Л., Беляк А. (2021). Нормативно-правове регулювання діяльності підприємств готельно-ресторанного і туристичного бізнесу. Економіка та суспільство. № 26. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-26-3>
7. Галасюк С.С., Нездоймінов С. Г. Організація готельного господарства: навчально-практичний посібник. К.: ФОП Гуляєва В. М. 2019. 204 с.
8. Топчієв, О. Г., Яворська, В. В., Ніколаєва, О. І. (2016). Рекреаційно-туристична діяльність як складова регіональних господарських комплексів: концептуально-понятійний огляд. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Географічні науки, (5), 128-134.
9. Динаміка податкових надходжень по областях за 2023 рік. URL: <https://www.tourism.gov.ua/>

10. Нечева Н.В., Давиденко І. В. (2022). Тенденції сервісного управління підприємств санаторно-курортного комплексу. Економіка та суспільство. 40. 22. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-19>
11. Саковська О. (2023). Вплив рекреаційної діяльності на розвиток туристичних дестинацій. Економіка та суспільство. 52.
12. Рибак, М. П., Лук'янова, В. В., Покин'ячереда, В. Ф., Йонаш, І. Д. (2019). Еколого - рекреаційна діяльність карпатського біосферного заповідника як складник сталого розвитку. Науково-практичний журнал. Екологічні науки. 3(26). 88-92.
13. Nezdoyminov S.G. Ecologization of the Hotel Business in Ukraine. *International Journal of Ecology & Development*. 2020. 35 (1). 106 – 118.
14. Гетьман В. Рекреація чи сфера розваг? URL: <http://www.golos.com.ua/article/301591>
15. ДСТУ 4268:2003. Послуги туристичні. Засоби розміщення. Загальні вимоги. Київ: Держспоживстандарт України, 2004. 14 с.
16. Добуш Ю.Я. Тенденція розвитку ринку рекреаційних послуг. URL: <https://vlp.com.ua/files/special/08.pdf>
17. Бут Т., Дробаха А., Шувакина, К. (2021). Аналіз сегментації ринку туристичних послуг України. Управління змінами та інновації. (1). 7-12. вилучено із <http://cmi.politehnica.zp.ua/index.php/journal/article/view/4>
18. Батюк Б.Б. (2015). Новітні рекреаційні зони світу. Регіональна економіка. 3 (7). 45 – 52.
19. Сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
20. Nezdoyminov, S., Baldzhy, M., Kniazhkovska, H. (2021). Regional measurement of the hotel sector development of a tourist destination (on the example of Odessa region, Ukraine). *Journal of Geology, Geography and Geoecology*, 30(2), 344-354. URL: <https://doi.org/https://doi.org/10.15421/112131>
21. Keogh, C., Kriz, A., Barnes, L., & Rosenberger III, P. J. (2020). Exploring destination engagement of sharing economy accommodation: case of

Australian second-homes. *Current Issues in Tourism*, 1-18. URL: <https://doi.org/10.1080/13683500.2020.1769572>

22. Sinlapasate, N., Buathong, W., Prayongrat, T., Sangkhanan, N., Chutchakul, K., & Soonsawad, C. (2020). Tourism carrying capacity toward sustainable tourism development: a case study of Phuket world class destination. *ABAC Journal*, 40(3), 140-159.

23. Ринок готельної нерухомості 2023 : попит відновлюється, кадровий голод посилюється. URL: <http://surl.li/rrrog>

24. Nezdoyminov, S., Iaromenko, S., & Bedradina, G. (2023). Safety and Quality of Restaurant Service as Factor of Restoring Tourist Mobility in the Gastronomic Tourism Destination of Ukraine. *Almatourism-Journal of Tourism, Culture and Territorial Development*, 13(24), 117-137.

25. Всесвітньо туристична організація. URL: <http://www2.unwto.org>

26. Планування та забудова територій ДБН Б.2.2-12-2019. URL: <http://mx.ogasa.org.ua/handle/123456789/8536>

27. Шикіна, О.В., Козловський, Р.С. Основні підходи до оцінювання конкурентоспроможності підприємств готельного господарства. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2018. 6 (17). С. 429-433.

28. Положення про студентський табір «Економіст». URL: http://oneu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/11/economist_polozh.pdf

29. Звіти профкому ОНЕУ за 2019 – 2022 роки.

30. Казанжи О.Ф., Гострик О. М. Особливості розрахунку економічної ефективності підприємств готельного бізнесу. *Інформаційні технології в економіці і управлінні: зб. наук. студ. праць*. Одеса: ОНЕУ, 2020. Випуск. 2. С. 23–29.

31. Бази відпочинку. URL: <https://zatoka-ua.com/>

32. Отпуск. URL: https://www.otpusk.ua/search/ukraine/karolino_bugaz/

33. Зозульов О. В., Царьова, Т. О. (2022). Система показників попиту як чинник формування стратегії зростання підприємства. *Маркетинг і цифрові технології*. URL: <https://mdt-opu.com.ua/index.php/mdt/article/view/274>.

34. Єгупова І.М. Індустрія гостинності: поняття, склад та місце у сфері послуг. Економіка та суспільство. 2021. № 29. URL: <https://cutt.ly/P8lxDcM>
35. Галасюк С.С. (2023). Концептуальні підходи до визначення терміну «лікувально-оздоровчий туризм». Економіка та суспільство. (47). URL: <https://cutt.ly/P8zXdNW>
36. Цимбалюк С. (2021). Сутність та економічна роль спортивно-оздоровчої сфери регіону. Економічний дискурс. 1(1-2). 57–65. URL: <http://ed.pdatu.edu.ua/article/view/239756>
37. Цимбалюк, І. О., Антонюк, Д. А., Цимбалюк, С. М., Бортнік, С. М. (2022). Маркетингове дослідження ринку спортивно-оздоровчих послуг в Україні та її регіонах. Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія:«Економічна». 1, 25. 48 – 60.
38. Романенко, С. (2022). Економічні інтереси держави та інших суб'єктів і стейкхолдерів у розвитку спортивно-оздоровчої діяльності. URL: <https://doi.org/10.31649/ins.2022.2.163.170>
39. Дослідження ринку фітнес-послуг України (2019). URL: <https://fitnessconnect.com.ua/research-sub/index.html>
40. Стахів І. М. (2014). Основні засади державного регулювання спортивно-оздоровчих послуг. Економічний форум. (4). 24-29.
41. Стратегія розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року буде реалізована в три етапи. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/do-2028-roku-30-ukrayinciv-budut-regulyarno-zajmatisya-sportom>
42. Чернявська О. (2012). Фітнес як стиль життя: особливості розвитку в Україні (на прикладі мегаполісів). URL: <http://surl.li/rxzil>
43. Фітнес станція InterAtletika Стимул ST010-B. <https://interatletika.com.ua/fitnes-stantsiya-interatletika-stimul-st010-b/>